

MIHO DEBELJUH

**RUKOPISI I OSTALA POVIJESNA GRAĐA U NAUČNOJ BIBLIOTECI
U PULI**

III dio

Već 1848. god. znatan broj venetskih izbjeglica našao je utočište u kraljevini Sardiniji. Taj broj se osjetno povećao deset godina kasnije. Dio emigranata se opredijelio za regularnu kraljevsku vojsku, dok se jedan dio našao i u redovima Garibaldijevih dobrovoljaca. I u Piemontu i u tadašnjoj austrijskoj Venetskoj pokrajini uspostavljeni su politički odbori od probranih i iskusnih političkih ličnosti s jasnom svrhom u vođenju smišljene antiaustrijske propagande, a u korist pripajanja Veneta novoj talijanskoj jedinstvenoj državi.

Dok su ti odbori na austrijskom tlu djelovali u najstrožoj konspiraciji, dotle su na talijanskom tlu te organizacije bile službeno priznate, podržavane u svakodnevnom radu, te su surađivale i s najodgovornijim talijanskim državicima. Jednu od glavnih uloga imao je svakako i Alberto Cavalletto, izabran od strane predstavnika venetske političke emigracije u Odbor sa sjedištem u Torinu, koncem 1859. godine. Najglavniji zadatak te organizacije, koja je kasnije prerasla u Centralni venetski politički odbor, bio je da najtješnje surađuje s Centralnim odborom u Padovi kako bi mu se na vrijeme podavale precizne upute za akcije i od njega primali izvorni podaci o austrijskom vojnom potencijalu, o kretanju vojske, o financijskoj politici i o svim administrativnim postupcima s ove strane granice.

Često je dolazilo do različitih gledanja među izbjeglicama na datu političku stvarnost pa su pored ovog Odbora postojala slična udruženja

u drugim većim talijanskim gradovima. Centralni odbor obavljao je svoju aktivnost u skladu s političkim direktivama torinske vlade, odnosno poštujući u prvom redu piemontsku kraljevsku kuću. Emigracija nije isticala svoje probleme samo talijanskoj javnosti, već su upućivani memorandumi ambasadorima najvećih evropskih država, akreditiranih u Torinu.

Poslije francusko-piemontskog rata protiv Austrije, u tu su svrhu bile pripremljene razne propagandne publikacije da se ukaže na veće probleme u Venetskoj pokrajini pod austrijskom dominacijom. Ta se propaganda odrazila i na zapadnoj obali Istre, kada su pojedini talijanski političari tražili da se ova pokrajina administrativno pripoji Venetu, što je austrijska vlada odlučno odbila.

Budući da je i u Trstu postojao tajni Talijanski nacionalni odbor, koji je od 1859. vodio Carlo Combi, u tim se venetskim političkim organizacijama pomišljalo na njegov izbor za političkog vođu istarskih emigranata u Italiji. Na koncu ta je dužnost povjerena Tomasu Lucianiju iz Labina, koji je napustio rodno mjesto te se prihvatio vođenja istarskih emigranata 1861. u Milanu. Među njegovim novim, neposrednim suradnicima bio je i Antonio Coiz, bivši koparski nastavnik.

Svega nešto više od mjesec dana poslije Lucianijevog dolaska u Italiju, održan je u Torinu Generalni savjet venetske emigracije i tom prilikom izabran Centralni politički venetski odbor. Za predsjednika bio je imenovan Sebastiano Tecchio i za sekretara Alberto Cavalletto. Istovremeno su bili izabrani pododbori u Milanu i Bresciji. U milanskom Odboru našli su se Mancì, predstavnik za Tridentsku pokrajinu, Leone Fortis za Trst i Luciani za širu Istru.

Učestala dopisivanja kao i najtješnja politička suradnja između Lucianija i Cavalletta trajala je od samog dolaska ovog prvog u Italiju do 1864. godine, kada je u redovima emigranata došlo do većeg razmimoilaženja zbog neuspjelog pokušaja da se podigne ustanak u Venetskoj pokrajini, čiju je inicijativu potaknuo uglavnom Giuseppe Mazzini. Zbog neprestanih međusobnih optuživanja i javnih protesta, i članovi Centralnog odbora i njegovih filijala u Milanu i Bresciji dali su kolektivne ostavke. Isto tako i Luciani i Cavalletto. Bez obzira na promjenu obilježja rada tih političkih odbora poslije spomenutog događaja, te su dvije ličnosti nastavile međusobnim komuniciranjem do rata 1886. god. Ne znamo pouzdano da li je između Cavalletta i Lucianija došlo do prekida s prepiskom od navedene godine do 1870. U Naučnoj biblioteci u Puli do sada je pronađeno svega osam pisama iz vremenskog razdoblja od 1870. do 1892.

KUTIJA VII

U ovoj je kutiji sačuvano devet pisama A. Cavalletta T. Lucianiju i dvije stotine i devet pisama A. Coizu. Ukoliko se ovdje nalazi sva korespondencija od strane Cavalletta Lucianiju, postoji vjerojatnost

da se intenzitet njihovih kasnijih razmjena ocjena o pojedinim zbivanjima sveo na najmanju mjeru. Razloga za to je bilo dosta. Predmet njihovih daljnjih rasprava bil su Rim, novo središte Talijanske vlade, Istrani, kojima treba prepustiti izbor za vlastito nacionalno opredjeljenje, slavenizacija Istre od strane Austrije, talijanska vanjska i unutrašnja politika.

Kopranin Antonio Coiz bio je neposredni Lucianijev suradnik, a prema tome i Cavallettov u dužem vremenskom razmaku, jer da je ovaj vodio tajničke poslove središnjeg odbora u Torinu.

Ovdje je prezentirana skraćena građa od 1862. do 1865. godine. Tu nailazimo na Cavallettove ocjene stanja u pojedinim pokrajinama pod austrijskom dominacijom, na njegovo izričito protivljenje o upućivanju talijanskih dobrovoljaca s ove strane granice radi podizanja naroda na ustanak.

Taj njegov stav bit će kasnije i potvrđen kao realno rasuđivanje jer su poduzete akcije doživjele tragičan završetak. U pismima Cavalletto govori o Garibaldijevoj početnoj akciji, o emigrantima koji se neće prihvatiti fizičkog rada ili služenja vojske, traži redovne podatke o ljudima koji bježe s austrijskih teritorija, izriče svoj sud o svakoj novoj talijanskoj odluci u vladi, osvrće se na talijansko naoružanje u vojsci i mornarici paragonirajući ga s austrijskim u srodnim rodovima.

Ponovno se protivi pripremanju vojnih akcija koje bi trebalo izvesti s ove strane granice. To njegovo stajalište je potvrđeno pismom Ministarstva unutrašnjih poslova. Cavalletto otvoreno negoduje na Garibaldijev odgovor Venetskom odboru.

Budući da je ipak došlo do oružanih akcija u Furlanskoj pokrajini, Cavalletto je sakupio novčanu pomoć, koju je preko Coiza uputio ustanicima. U ostaloj prepisci nalazimo još i Cavallettovu ocjenu o pojedinim zastupnicima za talijanski Parlament, o Cairolijevom porazu na izborima u Milanu i o kretanju sumnjivih osoba s austrijskim pasošima u talijanskim gradovima.

KUTIJA VII

Sv. I

- br. 1 Alberto Cavalletto — Tomaso Luciani Firenca, 18. IX 1870.
C. obrazlaže L. položaj Italije u odnosu na druge zemlje, govori o premještanju državnog aparata u Rim, o prestanku papinske dominacije nad zemljom i o posljedicama, koje proizilaze iz toga. Smatra da će Italija oslabiti jer u Rimu prevladava sicilsko-napuljski elemenat »poco italiano ed egoista«, da su Rimljani dobri te da će nastati tendencije nacionalnih disgregacija, trzavice i naginjanje vojnom despotizmu. Posebno se osvrće na englesku, njemačku i slavensku politiku u Evropi i pod-

vlači da bi Italija učinila kobnu grešku kada bi se upustila u ohrabrivanja i davanja podrške »Istranima od Soče do Kvarnerskih otoka«. Cavalletto kaže da stvar treba prepustiti samim Istranima koji se moraju boriti za svoju nacionalnost, za svoja prava radi pripojenja Italiji. Napose ističe držanje Tršćana za kojima se moraju povoditi i ostala istarska mjesta.

- br. 2 A.C. — T. L. Padova, 15. IV 1874.
- br. 3 A.C. — T.L. Montecatini, 19. VIII 1876.
- br. 4 A.C. — T.L. Rim, 6. X 1876.
- Cavalletto iznosi svoje mišljenje o političkoj situaciji u Evropi, posebno u talijanskoj nespretnosti za opasne događaje koji nailaze. On odbija svaku pomisao o pripajanju Talijana koji žive na austrijskom području, jer se Austrija u posljednje vrijeme založila da slavenizira Istru, dok se talijanski jezik jedva sačuvao u njezinim priobalnim mjestima.
- br. 5 A.C. — T.L. Rim, 19. X 1876.
- Cavalletto govori da je oživjelo pitanje »Trentina« i Istre zahvaljujući samim austrijskim novinama, ali žali što je talijanska politika pasivna. Posebno moli Lucianija da mu uputi službene statističke podatke, kojima bi se mogao korisno poslužiti.
- br. 6 A.C. — T.L. Padova, 18. XI 1876.
- br. 7 A.C. — T.L. Padova, 8. XI 1876.
- Cavalletto javlja Lucianiju da »Opinione« smatra kako nije podesan trenutak za raspravu o pitanju Tridentske pokrajine i Istre. Posebnu pažnju poklanja postupcima talijanske vlade u vanjskim i unutarnjim poslovima nakon nedavne krize i o tome daje svoju ocjenu i mišljenje.
- br. 8 A.C. — T.L. Padova, 14. VIII 1892.

Sv. II

- br. 1 Alberto Cavalletto — Antonio Coiz Torino, 20. II 1862.
- Cav. moli Coiza da podrži molbu Adelaide Zennari, koja se obratila službenim organima za novčanu pomoć i ostala je udovica pomorskog oficira.
- br. 2 A.C. — A.C. 24. II 1862.
- br. 3 Comitato Politico Veneto Centrale
A. Cavalletto — A. Coiz Torino, 9. III 1862.
- C. javlja Coizu da je uhapšeni Filippo Melazzi nepoznat ovom odboru i moli da mu javi da li će ovo njegovo zadržavanje od strane policije nanijeti štetne posljedice drugima s one strane.
- br. 4 A.C. — A.C. Torino, 14. V 1886.
- C. prepouča Coizu izbjeglicu De Cassana radi namještenja.
- br. 5 A.C. — A.C. Torino, 29. V 1862.
- Cavalletto se suprotstavlja ideji o tajnom upućivanju dobro-

- voljaca u Tridentsku i Venetsku pokrajinu jer bi ti potezi prouzrokovali velike štete Italiji. On je za regularan rat.
- br. 6 A.C. — A.C. Torino, 16. VI 1862.
- br. 7 A.C. — A.C. Torino, 23. VI 1862.
- br. 8 A.C. — A.C. Torino, 24. VI 1862.
C. moli informacije o izbjeglici Angelu De Candido, koji je, navodno, izbjegao hapšenje u Maniagu zbog sakrivanja oružja.
- br. 9 A.C. — A.C. 1. VII 1862.
- br. 10 A.C. — A.C. 16. VI 1862.
- br. 11 A.C. — A.C. Torino, 17. VII 1862.
C. moli Coiza da mu najhitnije i povjerljivo dostavi sve moguće podatke o komandantu-generalu iz Palmanove. O uvjetima njegova istraživanja ovisi i konačni uspjeh. C. moli da se svećenici-venetski izbjeglice Coiz, Pittacco, Marchetti, Campion, Zener i Verde javno izjasne o članku svećenika dra Angela Volpe iz Belluna, borca za talijansku nezavisnost 1848/49.
- br. 12 A.C. — A.C. 22. IV 1862.
- br. 13 A.C. — A.C. Torino, 22. VII 1862.
- br. 14 G. Pittacco (?) — A. Cavalletto Ivrea, 23. VII 1862.
Pittacco dostavlja Cavallettu svoj pismeni pristanak o stavu svećenika Volpe Angela, ali ističe da je imenovani poznat po svom nestabilnom karakteru.
- br. 15 A.C. — A.C. Torino, 26. VII 1862.
C. javlja da je govorio o situaciji emigranata s predsjednikom Savjeta (Talijan. parlamenta), zatim s generalnim direktorom Edoardom Fontana i smatra da ne treba imati iluzija jer su emigranti dobro i zlo za Italiju. Istovremeno nemoguće je zadovoljiti sve materijalno i moralno. Cav. na tome radi već tri godine i poručuje da treba nastaviti borbom.
- br. 16 A.C. — A.C. T., 6. VIII 1862.
- br. 17 A.C. — A.C. T., 9. VI 1862.
Cavalletto prigovara Coizu što je prihvatio potpis dra Giulija Bocali, svećenika, jer on nije bio primjeren u svom držanju u Venetskoj pokrajini.
- br. 18 A.C. — A.C. T., 31. VII 1862.
Iako su svega četiri svećenika-emigranta prihvatila njihov zahtjev da se javno izjasne, Cavalletto očekuje Coizov pristanak radi objavljivanja izjava.
- br. 19 A.C. — A.C. T., 10. VIII 1862.
- br. 20 A.C. — A.C. 10. VIII 1862.
Cavalletto moli Coiza da se naknadno otisnu četiri stotine primjerala izjava svećenika-emigranata te da uključi potpise koji su istom stigli.
- br. 21 A.C. — A.C. T., 14. VIII 1862.
Cavalletto iznosi svoje mišljenje o stanju na Siciliji, o Garibaldijevu stavu, o toku revolucije, o eventualnom ulasku u Rim, ne gubeći iz vida Austriju koja stražari na rijeci Po i Miniciju.
- br. 22 A.C. — A.C. 20. VIII 1862.

- br. 23 A.C. — A.C. T., 23. VIII 1862.
Cavalletto piše o nesigurnoj situaciji u južnoj Italiji, o odlasku vojske i generala iz Genove u te krajeve.
- br. 24 A.C. — AC T., 25. VIII 1862.
- br. 25 A.C. — A.C. T., 26. VIII 1862.
Cavalletto izražava svoju ljutnju zato što se nitko od 500 mladih emigranata neće prihvatiti fizičkog rada ili služenja vojske, već mirno prihvaćaju potpore i nerad. Protivi se svakoj pomisli o nekom ratu protiv Francuske, o obdikaciji kralja i eventualnom preuzimanju vlasti od strane Garibaldija.
- br. 26 A.C. — A.C. Torino, 31. VIII 1862.
- br. 27 A.C. — A.C. T., 21. IX 1862.
C. misli da bi trebalo napraviti pravu selekciju među emigrantima i novčano podupirati samo one, koji su prešli granicu iz političkih razloga. Ne slaže se s Coizom o pitanjima vezanim za Rim i Veneciju, upućuje svoj prijekor talijanskoj diplomaciji, talijanskom novinarstvu koje ne priprema javnost za pravilnu političku orijentaciju.
- br. 28 A.C. — A.C. T., 24. IX 1862.
Cavalletto smatra da treba hitno pristupiti poslu kako bi prikupio što veći broj podataka vezanih za njihove pokrajine, koji bi mogli koristiti Vrhovnom štabu talijanske vojske.
- br. 29 A.C. — A.C. T., 28. IX 1862.
- br. 30 A.C. — A.C. T., 1. X 1862.
- br. 31 A.C. — A.C. T., 5. X 1862.
Zbog teških ekonomskih prilika većine emigranata, Centralni politički odbor nije u stanju da potpomogne časopis »Alleanzu«. Manji broj bogatih izbjeglica ne mare za politiku i borbu protiv Austrije. Cav. će ipak tražiti potpisnike koji će poduzeti izdavača.
- br. 32 A.C. — A.C. T., 9. X 1862.
- br. 33 A.C. — A.C. T., 11. X 1862.
U pismu se nalazi izjava Augusta Vedane u korist Angela Volpe.
- br. 34 A.C. — A.C. 11. X 1862.
Cavalletto iznosi svoje mišljenje o Volpeu, kojeg poznaje još od 1848. kao hrabrog borca iz više bitaka s neprijateljem. U pismu citira i mnoge Volpine bivše đake, koji o njemu govore s najvećim poštovanjem.
- br. 35 A.C. — A.C. T., 14. X 1862.
Cavalletto osuđuje razbojstvo na rijeci Po. Budući da policija masovno zatvara patriote, Cavalletto traži da se o tome u najvećoj mogućoj mjeri štiti.
- br. 36 A.C. — A.C. T., 18. X 1862.
Cavalletto moli da mu Coiz javi kada će biti porinuti u more ratni brodovi (Prinz Eugen i drugi) i kada će biti dovršeni za plovidbu.

- br. 37 A.C. — A.C. T., 29. X 1862.
Cavalletto opisuje Coizu fizički napad, koji su na njega izvršila tri mladića kao i njihovo naknadno hapšenje, zatim govori o odlukama Odbora u pogledu upisivanja studenata-izbjeglica na sveučilište.
- br. 38—42 A.C. — A.C. T., 5., 13., 28., 30. XI i 2. XII 1862.
- br. 43 A.C. — A.C. T., 5. XII 1862.
Cavalletto nije pročitao Sartorellijevo objavljeno pismo i žali što se potpisao kao predstavnik emigracije. O novom Cairolijevom zakonu ima svoje određeno mišljenje i smatra da su izbjeglice dosta izgubile. Skreće pažnju Coizu na Austriju, koja mnogo ulaže u armiju i mornaricu, dok to nije i slučaj s Italijom u odnosu na ovaj drugi rod.
- br. 44—45 A.C. — A.C. T., 6 i 8. XII 1862.
- br. 46 A.C. — A.C. T., 9. XII 1862.
Cavalletto javlja da će uputiti dru Helfyju planove o talijanskoj i austrijskoj ratnoj mornarici.
- br. 47—48 A.C. — A.C. T., 28. XII 1862.
(dva pisma)
- br. 49 A.C. — A.C. T., 30. XII 1862.
Cavalletto upućuje peto Zennerovo pismo o situaciji na Siciliji radi objavljivanja u »Alleanzi«. Moli Coiza da dobro uputi Fantuzzija, budućeg oficira, da se ne druži s korumpiranim emigrantima.
- br. 50 Benedetto Zenner — A. Cavalletto Palermo, 13. XII 1862.
i popratno pismo Cavalletta A. Coizu
Torino, 21. XII 1862.
- br. 51—52 A.C. — A.C. Torino, 26. XII 1862. i 2. I 1863.
- br. 53 Benedetto Zenner — A. Cavalletto Palermo, 2. I 1863.
i popratno pismo Cavalletta Coizu
Torino, 10. I 1863.
- br. 54 Benedetto Zenner — A. Cavalletto Palermo, 6. I 1863.
i popratno pismo Cavalletta Coizu
10. I 1863.
- br. 55 A.C. A.C. Torino, 11. I 1863.
- br. 56 A.C. — A.C. Torino, 13. I 1863.
Cavalletto piše o vojnom procesu koji vode austrijske vlasti protiv Padovana i Rencovića (Renzovich). Mišljenja je da bi emigranti bili dužni upućivati novčane pomoći na Centralni politički odbor.
- br. 57 A.C. — A.C. T., 14. I 1863.
Reagirajući na pisanje austrijskih novina, Cavalletto je zatražio službene podatke o političkim emigrantima koji se nalaze u kritičnoj ekonomskoj situaciji i primaju državnu pomoć. Trenutno postoji 7799 takvih izbjeglica, od kojih je 2000 Rumunja. Na kraju Cavalletto ističe novačna prispjeća Odboru iz sabirnih akcija protiv razbojstava.

- br. 58 Andrea Maržić (Marsich) — Antonio (Coiz?)
Pisa, 16. I 1863.
- br. 59 Alberto Cavalletto — Antonio Coiz
T., 10. II 1863.
Cavalletto se protivi poslaničkoj kandidaturi Carivaldija zbog njegove neuravnотеženosti. Moli Coiza da provjeri političku prošlost prof. Ferrantea iz Verone i Mascherinija iz Spilimberga.
- br. 60 A.C. — A.C.
T., 26. II 1863.
Cavalletto iznosi svoja gledanja na političko stanje u Evropi. Moli Coiza da oprezno ispita Helfyja kakvo je mišljenje Mađara o novim kretanjima.
- br. 61 A.C. — A.C.
T., 3. V 1863.
Ne ostaviti na miru Austriju, ne prepustiti Poljsku diplomaciji — to je poruka Cavalletta za Valussija C. upućuje Coizu jedan rukopis za Tridenta.
- br. 62 Valentino Tonissi (?) — A. Coiz
Videm, 13. III 1863.
- br. 63 A.C. — A.C.
Torino, 14. III 1863.
Cavalletto traži informacije o F. Barazuttiju iz Palmanove. S obzirom da je jedna pismena poruka pala u ruke policije, C. moli da se u buduće veza s Venetskom pokrajinom održava preko Ferrare.
- br. 64 A.C. — A.C.
T., 17. III 1863.
Cavalletto misli da bi štampani materijal trebalo uputiti prijateljima s one strane rijeke Po, a u Mađarsku morskim putem preko Rijeke.
- br. 65 A.C. — A.C.
T., 19. III 1863.
Cavalletto je predao senatoru Plezziju, predsjedniku Centralnog odbora za pomoć Poljacima, sakupljeni novac.
- br. 66 A.C. — A.C.
T., 17. III 1863.
Cavalletto moli Coiza i Valussija da provjere da li je arhitekt Giuseppe del Negro iz Videmo doista politički emigrant, pome bi trebala novčana potpora.
- br. 67 A.C. — A.C.
Torino, 31. III 1863.
- br. 68 A.C. — A.C.
T., 2. IV 1863.
Cavalletto traži informacije za nekoliko emigranata koji se nalaze u Livornu.
- br. 69 A.C. — A.C.
T., 9. IV 1863.
(dva pisma)
- br. 70 A.C. — A.C.
T., 16. IV 1863.
Cavalletto javlja da je policija, po nalogu Vojnog suda iz Venecije, izvršila pretres stana njegove sestre, odnijela jedan dio njegovih pisama i zatražila od nje da se javi sudu radi ispitivanja.
- br. 71 A.C. — A.C.
T., 17. IV 1863.
Cavalletto moli Coiza da se zauzme za učiteljicu Ellero Mariju koja traži namještenje.

- br. 72—73 A.C. — A.C. T., 17 i 30. IV 1863.
- br. 74 A.C. — A.C. T., 11. V 1863.
 Cavalletto piše Coizu da je primio odgovor iz Vojne komande torinskog okruga u vezi s njegovom molbom da se otpuste iz armije pojedini dobrovoljci.
 U istom pismu nalazi se i tekst odgovora pomenute komande.
- br. 75 A.C. — A.C. T., 13. V 1863.
 Cavalletto želi objaviti u »Alleanzi« fragmente pisama koji se odnose na pad Mletačke Republike da bi bilo jasno kako su, pored Poljaka, bili žrtve i talijanski dobrovoljci u Poljskoj.
- br. 76 A.C. — A.C. T., 15. V 1863.
 Cavalletto upućuje Coizu privatni epistolarij Napoleona I, koji se odnosi na pad Venecije da se tiska u »Alleanzi« i »Per-severanzi«.
- br. 77—79 A.C. — A.C. T., 16, 20 i 21. V 1863.
- br. 80 A.C. — A.C. T., 28. V 1863.
 Cavalletto se tuži Coizu da je politički odbor u veoma teškoj ekonomskoj situaciji pa ne može poduzeti neku važniju akciju na polju propagande.
- br. 81 A.C. — A.C. T., 8. VI 1863.
 Cavalletto javlja da je u Torinu održana vojna parada, koja je nov dokaz stepena razvoja i bojne gotovosti talijanske vojske u posljednje tri godine.
- br. 82 A.C. — A.C. T., 14. VI 1863.
- br. 83 A.C. — A.C. 24. VI 1863.
 Cavalletto javlja da je nekoliko venetskih emigranata potpisalo i objavilo manifest mazzinijanskog karaktera pa moli Coiza da se emigranti uzdrže od akcija protiv države zbog mogućih posljedica.
- br. 84 A.C. — A.C. T., 26. VI 1863.
 Cavalletto daje svoju ocjenu o političkom stanju u nekim evropskim zemljama. Obeshrabren je zbog opće psihoze koja vlada u talijanskim pokrajinama pod Austrijom pa ne vjeruje u eventualni ustanak u slučaju rata. Posebno podsjeća Coiza na loše držanje austrijskih zarobljenika talijanske narodnosti, za razliku od mađarskih zarobljenika koji su skoro svi prelazili u talijansku službu.
- br. 85 A.C. — A.C. T., 29. VI 1863.
- br. 86 A.C. — A.C.
 U svojoj poruci »Riservata« Cavalletto odbija kategorički svaku pomisao mazzinijanskog pokreta o mogućem ustanku u austrijskoj pozadini, iznoseći činjenice koje govore očito da bi svaki pokušaj propao na samom početku. Moli Coiza da utječe na mlade kako bi se uzdržali od nepromišljenih akcija.
- br. 87 A.C. — A.C. T., 9. VII 1863.
- br. 88 A.C. — A.C. T., 17. VII 1863.
- br. 89 A.C. — A.C. T., 27. VII 1863.

Cavalletto skreće pažnju na mogućnost postojanja »odborna« za pripremu ustanka s one strane granice, na pojedince koji prikupljaju novčana sredstva za tu svrhu, na djelatnost neprijatelja koji ubacuje maskirane provokatore. Napose se osvrće na stanje u južnoj Italiji, gdje sve vrvi od burbonaca, republikanaca, garibaldinaca i Mazzinijevih sljedbenika, koji stvaraju nezadovoljstvo u narodu.

br. 90 A.C. — A.C. T., 31. VII 1863.

br. 91 A.C. — A.C. T., 5. VIII 1863.

Cavalletto izražava svoje neslaganje s Garibaldijevim odgo-rom Akcionom venetskom odboru, jer u njemu prevladava osjećaj mržnje protiv onih, koji se ne solidariziraju s njegovom nestrpljivošću.

br. 92 A.C. — A.C. T., 5. VIII 1863.

br. 93 A.C. — A.C. T., 6. VIII 1863.

Cavalletto javlja Coizu da mu je Ministarstvo unutrašnjih po-slova uputilo pismo, u kojem osuđuje navodni Venetski ak-cioni odbor koji je pokrenuo Mazzini i traži da se taj pokret spriječi u njegovu djelovanju.

br. 94 A.C. — A.C. T., 9. VIII 1863.

Cavalletto upućuje Coizu pismo Rebeschinija, teško ranjenog garibaldinca, koji traži dopunsku novčanu potporu od Mini-starstva.

br. 95 A.C. — A.C. T., 10. VIII 1863.

Cavalletto tvrdi da ne postoji ni Akcioni venetski odbor ni Klub venetskih patriota. Bilo bi poželjno, nastavlja Cav., da politički odbori dignu svoj glas kako bi ozbiljno upozorili ano-nimne aktore da nemaju pravo vrijeđati i otežavati boli Venetske pokrajine.

br. 96 A.C. — A.C. T., 12. VIII 1863.

Cavalletto je obaviješten da je otpušteni kapetan Pozzati Gio-vanni, navodni Garibaldijev pomoćnik, u stvari austrijski uhoda, pod pravim imenom Giovanni Boran-Cappelletto; potkazivač osuđenih u S. Giorgia.

br. 97 A.C. — A.C. Strogo povjerljivo!
12. VIII 1863.

Cavalletto moli Coiza da provjeri da li je u istinu austrijska država otkupila ovih dana novine »Unità Italiana« posred-stvom Perega. Smatra da je Austrija aktivna kada se treba su-protstaviti djelu talijanskog nacionalnog poretka. C. želi da se preko pukovnika Manina poruči Garibaldiju da se čuva lažnih prijatelja.

br. 98 A.C. — A.C. 18. VIII 1863.

br. 99—102 A.C. — A.C.

T., 16., 30 i 31. VIII i 5. IX 1863.

br. 103 A.C. — A.C. T., 20. IX 1863.

Cavalletto javlja Coizu da se informira o zdravstvenom stanju potporučnika Pietra Filaferra iz Videma, kojemu je Ministar-

- stvo odobrilo mjesec dana dopusta, i da mu preporuči da se vrati na vrijeme u jedinicu kako ne bi izgubio talijanski oficirski čin.
- br. 104 A. Cavalletto — Dr Benedetto
- br. 105 A. Cavalletto — A. Coiz T., 24. IX 1863.
- br. 106 Giovanni — A. Coiz Piano, 5. XII 1863.
- br. 107 A. Cavalletto — A. Coiz T., 9. X 1863.
- br. 108 F. de Renzis — A. Cavalletto T., 8. X 1863.
i Cavallettova obavijest Coizu 9. X 1863.
- br. 109 A. Cavalletto — A. Coiz T., 11. X 1863.
Cavalletto obavješćuje Coiza da je primio pošiljku pjesama o Poljskoj i zahvaljuje Helfyju što je objavio venetske stvari.
- br. 110—116 A.C. — A.C. Torino, 14., 29. i
30. X, 15., 16., 17. XI i ——— 1863.
- br. 117 A.C. — A.C. 16. XI 1863.
Cavalletto javlja da će izaći u novinama nekrolog o pokojnom Rebeschiniju. Izražava svoje negodovanje zbog aljkavog postupka administrativnih lica.
- br. 118 A.C. — A.C. T., 17. XI 1863.
- br. 119 A.C. — A.C. T., 18. XI 1863.
Ukoliko bi sabrani novac za invalida Rebeschinija bio nedovoljan, Cavalletto je spreman da se akcija obnovi. Istovremeno traži od Coiza podatke za pojedine izbjeglice.
- br. 120 A.C. — A.C. Povjerljivo!
Cavalletto traži informacije o pojedinim Venetima, za koje ne zna da li su pravi izbjeglice.
- br. 121 A.C. — A.C. 21. XI 1863.
Cavalletto potiče Coiza da se zauzme kako bi lombardske novine podigle glas u korist kažnjenih venecijanskih patriota.
- br. 122 A.C. — A.C. 2. XII 1863.
- br. 123 A.C. — A.C. T., 7. XII 1863.
Cavalletto upućuje Coizu prijepis pisma koje je poslao prijateljima s one strane rijeke Mincija u vezi sa sadašnjim stanjem »štetne šutnje«.
- br. 124 A.C. — A.C. Torino, 16. XII 1863.
- br. 125 A.C. — A.C. _____
- br. 126 A.C. — A.C. T., 6. I 1864.
Cavalletto još jednom upozorava da ne treba gajiti iluzije o nekom narodnom ustanku u venetskim gradovima, te ističe da bi Austrijanci u nepunih petnaestak dana mogli koncentrirati svu svoju vojsku na strateške pozicije, dok je talijanska vojska raštrkana po svim krajevima Italije. Svaki bi pokret Veneta bio satrven.
- br. 127 A.C. — A.C. T., 11. I 1864.
Cavalletto se nada da će na skorašnjem skupu Vijeća predstavnništva venetske emigracije biti potvrđena sloga i uzajamno povjerenje.

- br. 128 A.C. — A.C. 16. I 1864.
Zbog nedostatka financijskih sredstava Cavalletto nije u mogućnosti da preda u tisak materijale sa suđenja venetskim patriotima. Prateći političku situaciju, Cav. smatra da će uskoro doći do oružanog sukoba u Evropi.
- br. 129 A.C. — A.C. 28. I 1864.
Na temelju dobivenih podataka Cav. iznosi Coizu svoje mišljenje o političkoj situaciji u svim važnijim venetskim gradovima.
- br. 130 A.C. — A.C. T., 3. II 1864.
Cavalletto javlja da je izvršio ispravak tiskanica, s uputama odborima i naoružanim grupama ratnika, koji bi trebali nastupiti u neprijateljskoj pozadini u trenutku sukoba između Italije i Austrije.
- br. 131 A.C. — A.C. 7. II 1864.
- br. 132 A.C. — A.C. II 1864.
- br. 133 A.C. — A.C. T., 11. III 1864.
- br. 134 A.C. — A.C. T., 13. III 1864.
Cavalletto moli Coiza da mu javi da li je istinita vijest da akciona partija iz Furlanije namjerava započeti oružanu borbu.
- br. 135 A.C. — A.C. T., 13. III 1864.
- br. 136 Pietro Ribano — A. Coiz Cavalletto T., 10. V 1864.
- br. 137 A. Cavalletto — A. Coiz Torino, 13. VI 1864.
Adelaide Zennari — A. Coiz Milano, 12. VI 1862.
- br. 138 G. B. Eller — A. Cavalletto Sestri Ponente, 10. VII 1864.
- br. 139 Pismo na francuskom jeziku Venetskom odboru u Torinu 14. VII 1864.
Autor pisma govori o svom izdanju: »La Venétie en 1864« i o mogućnosti prijevoda tog djela na talijanski jezik. Nagovještuje svoj skorašnji dolazak u Torino radi dogovora s članovima tog Odbora.
- br. 140 A. Cavalletto — A. Coiz T., 11. IV 1864.
- br. 141 A.C. — A.C. T., 15. IV 1864.
Cavalletto upozorava da brižljivo zatvara pisma kako ne bi dao povoda znatiželjnim licima, koja mogu dovesti u neprilike prijatelje s one strane.
- br. 142 A.C. — A.C. T., 15. VII 1864.
- br. 143 A.C. — A.C. T., 21. VII 1864.
- br. 144 A.C. — A.C. T., 1. VIII 1864.
- br. 145 A.C. — A.C. T., 1. VIII 1864.
Cavalletto piše Coizu da bi bile potrebne novčane subvencije odborima u Venetu, ali do tih sredstava ovdje nije moguće doći jer je ekonomsko stanje teško a sabirne su akcije preživjele svoje vrijeme.
- br. 146 A.C. — A.C. T., 4. VIII 1864.

- br. 147 Marco Saggiorato — A. Cavalletto Bolzaneto, 31. VIII 1864.
A. Cavalletto — A. Coiz T., 1. IX 1864.
Preporuka za namještenje za Saggiorata i Rizzardinija.
- br. 148 A. Cavalletto — A. Coiz T., 10. IX 1864.
Cavalletto javlja Coizu da je primio jedno anonimno pismo, upereno protiv poginulog visokog oficira Zennarija i njegove udovice, u kojem se iznose pojedinosti iz njihova života.
- br. 149 Anonimno pismo Cavallettu
- br. 150 A.C. — A.C. T., 14. IX 1864.
- br. 151 A.C. — A.C. T., 22. IX 1864.
Cavalletto govori o krvavim neredima do kojih je došlo u gradu nakon što je građanstvo saznalo da Torino više neće biti glavni talijanski grad nego Rim.
- br. 152 A.C. — A.C. T., 24. IX 1864.
- br. 153 A.C. — A.C. 27. IX 1864.
Cavalletto moli Coiza da utječe na štampu kako bi svojim mirnim i ozbiljnim tonom uvjerala stanovništvo grada Torina da se ništa neće mijenjati premještanjem državnog sjedišta u Rim.
- br. 154 A.C. — A.C. T., 28. IX 1864.
- br. 155 A.C. — A.C. T., 13. X 1864.
- br. 156 A.C. — A.C. 20. X 1864.
- br. 157 A.C. — A.C. T., 21. X 1864.
Cavalletto zahtijeva od Coiza da i dalje radi na smirivanju duhova patriota s one strane granice, kako se ne bi upustili u opasne akcije. Također ga moli da skrene pažnju svojim ljudima da budu oprezni, jer pristižu iz Venecije austrijski »emissari«.
- br. 158 A.C. — A.C. T., 22. X 1864.
- br. 159 A.C. — A.C. T., 23. X 1864.
Cavalletto potvrđuje novinsku vijest o naoružanoj grupi »koja je potisnuta u planine«. Grupu predvode Giordani, Ciotti i Andreuzzi. C. se nada da će se oni prebaciti preko Tirola u Italiju.
- br. 160 A.C. — A.C. T., 24. X 1864.
Cavalletto javlja da se naoružana skupina, koja je prešla granicu kod Belluna, raspala, da su se vođe posakrivali, dok je pedeset mladića od 15 do 20 godina zarobljeno.
- br. 161 A.C. — A.C. 30. X 1864.
- br. 162 A.C. — A.C. 30. X 1864.
Cavalletto traži pouzdane podatke o događajima na austrijskom teritoriju, zbog velike odgovornosti njihovih organizacija i mogućih posljedica.
- br. 163 A.C. — A.C.
- br. 164 A.C. — A.C. T., 1. XI 1864.
Svega dvadeset ljudi ostalo je na okupu na vrhu planine Raut, dok su ostali otpušteni. Uspostavljena je i dobra veza preko

- Terese Fabiani iz okolice Maniaga. Te je vijesti primio Caval-
letto iz Ferrare.
- br. 165 A.C. — A.C. Torino, 1. XI 1864.
- br. 166. A.C. — A.C. T., 3. XI 1864.
- br. 167 A.C. — A.C. T., 5. XI 1864.
- Cavalletto izvješćuje da se i Cairoli protivi odlasku mladića s
one strane rijeke Poa i Mincija. Upućuje Coizu tekstualne vi-
jesti koje je primio o trenutnom položaju ustanika između
Ampezza i Tolmezza.
- br. 168—171 A.C. — A.C. T., 5, 8, 9 i 10. XI 1864.
- br. 172 A.C. — A.C. T., 12. XI 1864.
- Cavalletto upućuje Cairoliju novac da bi se priteklo u pomoć
Tollazziju i njegovim drugovima.
- br. 173 A.C. — A.C. T., 13. XI 1864.
- br. 174 A.C. — A.C. T., 13. XI 1864.
- Cavalletto izvješćuje Coiza o svom razgovoru s Molinarijem,
koji je, navodno, pod Garibaldijevim utjecajem. Na Molinari-
jevo insistiranje da se pokrene furlanski pokret, Cavalletto je
odgovorio negativno. U vezi s time Cavalletto je tražio Res-
smanovo mišljenje iz Pariza te je usmeno razgovarao s minis-
trom Lanzom (?), koji mu je otvoreno iznio stav talijanske
vlade.
- br. 175 A.C. — A.C. T., 16. XI 1864.
- br. 176 Camera dei Deputati
A.C. — A.C. T., 17. XI 1864.
- br. 177 A.C. — A.C. T., 23. XI 1864.
- br. 178 A.C. — A.C. T., 24. XI 1864.
- Cavalletto žali da se Luciani povlači iz Odbora. Potvrđuje vi-
jest o povlačenju Garibaldinaca. O detaljima završetka fur-
lanskog pokreta javio je Coizu pismeno, a o posljedicama u
Videmu saznat će iz kopije pisma koje je Cavalletto primio iz
Pordenona.
- br. 179 Camera dei Deputati
A.C. — A.C. Torino, 30. XI 1864.
- Cavalletto moli Coiza da mu dostavi podatke o političkom dr-
žanju grofa Rodolfa di Colloredo iz okolice Videma, koje
traži Ministarstvo financija.
- br. 180 A.C. — A.C. Povjerljivo i privatno
- Cavalletto upućuje podatke o Eugeniju Cavallini koji je osuđi-
van za krađe, sada optužen za ubojstvo.
- br. 181 A.C. — A.C. _____
- br. 182 A.C. — A.C. T., 1. XI 1864.
- Cavalletto obavješćuje Coiza o dolasku vođa pokreta iz Bel-
luna i Trevisa.
- br. 183 A. Cavalletto — Fortis, Coiz, Luciani, Valussi
5. XII 1864.

- Cavalletto iznosi podatke o teškom stanju među emigrantima, o premoći nove struje pa moli sve poštene da mu pomognu uspostaviti red i mir u njihovim redovima.
- br. 184 A.C. — A.C. Torino, 7. XII 1864.
- br. 185 A.C. — A.C. Torino, 13. XII 1864.
Cavalletto obavještava Coiza o pravom razlogu zbog kojega je Odbor bio prisiljen da oglasi jednu javnu obavijest. Naime, pojedinci su objavljivali na tisuće letaka zloupotrijebivši Carolijevo ime i ime njihova Odbora.
- br. 186 Ministarstvo unutrašnjih poslova
Mellini — A. Cavalletto Torino, 6. XII 1864.
Mellini potvrđuje da je Crepaldijev zahtjev upućen prefektu ovoga grada.
- br. 187 A. Cavalletto — A. Coiz T., 18. XII 1864.
- br. 188 A.C. — A.C. T., 30. XII 1864.
- br. 189 A.C. — A.C. T., 30. XII 1864.
Cavalletto upućuje Coizu u ime Odbora novčana sredstva prikupljena u sabirnoj akciji za ustanike iz Furlanije.
- br. 190 A.C. — A.C. T., 3. I 1865.
Zbog veoma lošeg ekonomskog stanja odbor nije u mogućnosti da priskoči u pomoć »Alleanzi«.
- br. 191 A.C. — A.C. T., 4. I 1865.
Cavalletto moli da se pronade bivši husarski kaplar Barbetti Gerolamo iz Verone kako bi mu se uručila kraljevska pohvala za zasluge stečene u borbi protiv razbojstva. Istovremeno traži da se napravi izbor radnika-emigranata koji bi trebalo uputiti u Firencu, ali se boji da će se mali broj tih ljudi htjeti prihvatiti posla.
- br. 192—198 A.C. — A.C. T., 6. I (dva pisma),
13 i 14. I, 4, 10, 30. IV 1865.
- br. 199 A.C. — A.C. T., 19. VI 1865.
Cavalletto je iznio svoje gledanje na političku situaciju u nekim evropskim državama. Ostaje u čvrstom uvjerenju kako neće doći do pomirbe između Austrije i Mađarske.
- br. 200 A.C. — A.C. T., 28. VI 1865.
Cavalletto moli Coiza i Vallaussija da se pobrinu kako bi u talijanskim novinama izašli izvještaji koje je primio iz Veneta o suđenjima u Veneciji.
- br. 201 A.C. — A.C. T., 20. VII 1865.
Cavalletto javlja o suđenju u Videmu, o hapšenjima u Padovi i o sretnom povratku u Italiju Tolazzija i drugva zahvaljujući odborima s one strane granice.
- br. 202 A.C. — A.C. T., 22. VII 1865.
Cavalletto obavještava Coiza u povjerenju da su hapšenja, izvršena u Padovi, povezana sa suđenjem u Videmu.

- br. 203 A.C. — A.C. T., 28 i 30. VII 1865.
Cavalletto piše Coizu o mogućim kandidatima za zastupnike u Parlamentu. Posebno bi želio da se istakne pukovnik Giorgio Manin, koji ima velike zasluge. Cavalletto je odustao od svoje ranije nakane da se povuče iz političkog života, jer na tome insistiraju autoritativni prijatelji, iako je njegovo materijalno stanje bijedno.
- br. 204 A.C. — A.C. T., 3. IX 1865.
br. 205 A.C. — A.C. T., 14. X 1865.
Cavalletto nije iznenadio Cairolijev poraz na izborima u Milanu jer on, iako je zaslužan rodoljub, ne poštuje rigorozne ustavne norme, već teži za ilegalnim inicijativama.
- br. 206 A.C. — A.C. T., 7. XI 1865.
Cavalletto se slaže da je Castellani reakcionar, ali — kao venetski sin i talijanski građanin — ne mora biti naturaliziran da bi stupio u Parlament. Cavalletto ističe da je isti slučaj bio i pri likom njegova kandidiranja pa se on tada pozivao na plebiscit iz 1848, koji je sjedinio Venete i kraljevsku kuću Savoja.
- br. 207 A.C. — A.C. _____
br. 208 A.C. — A.C. _____
Cavalletto moli da se provjeri kretanje nekog Ferrarija (navodno predstavnika kuće Rothschild), Barilija koji se nalazi u Milanu s austrijskim pasošem kao i kretanje neke Bideschini (navodno kćerke Garibaldijevog pomoćnika). Cavalletto upozorava Coiza na postojanje grupa klerikalaca i austrofila u Milanu.
- br. 209 A.C. — A.C. _____

KUTIJA VIII

Među brojnim Lucianijevim korespondentima našli su se i: Andrea Dalla Zonca iz Vodnjana, Angelo Gubernatis, koji je radio na »Dizionariju« talijanskih intelektualaca, Gortani Giovanni, koji mu upućuje tekstove latinskih natpisa i obavještava o pronađenim starinama, Felice Glezer iz Pule, koji ga izvješćuje o društvenim kretanjima u tom gradu, o tiskanju djela, o međusobnim netrpeljivostima pojedinih građana u talijanskoj sredini i o premoći Hrvata na političkom polju. Zatim Attilio Hortis i Carlo Kunz iz Trsta, Simeon Ljubić koji upućuje Lucianiju historijske podatke o gradu Senju i pobija neke Kandlerove tvrdnje u pogledu prošlosti grada Rijeke, pri tom ne štedi ni prof. Fulina a Račkog proglašava nepoštenim jer nigdje nije spomenuo njegovo ime iako mu je on pronašao dvije trećine građe za djelo o uroti Zrinskog. U ovu cjelinu spadaju još: Domenico Lovisato, koji je na Capreni predao Garibaldiju jednu od novijih karata o Istri i vodio s njime duge razgovore, Pietro Madonizza sa svojim vijestima o političkim i kulturnim prilikama iz koparskog kraja u vremenskom periodu od četvrt stoljeća, Dome-

nico Manzoni iz Kopra, koji obavještava Lucianija o potrebi da se komisijski utvrdi autentičnost pojedinih Tartinijevih predmeta i o brončanim predmetima, pronađenim u kapucinskom samostanu. Ovamo su uključena i pisma Carla Marchesettija iz Trsta, koji izvješćuje L. o starinama iz Ospia, Berma, prepiska Angela Maržića, koji izvješćuje o tršćanskim novinama, knjižarama, tiskarama i bibliotekama. U ovoj kutiji postji i osamdeset pisama, koja je Luciani uputio G. Cattaru i G. Silliju, izbjeglicama iz Labina.

KUTIJA VIII

Sv. I

- br. 1 Dalla Zonca — Tomaso Luciani Vodnjan, 12. XI 1845.
 br. 2 Dalla Zonca — Tomaso Luciani Vodnjan, 25. V 1856.
 Dalla Zonca piše Lucianiju o slikarima Antoniju Sportielli, njegovu ocu i bratu, koji su došli iz Venecije u Vodnjan. Antonio je radio u kući Bradamante (sada Općinska zgrada). Dalla Zonca nastoji da Kandler pronađe crtež vodnjanskog kaštela (uništenog 1807), koji je izradio on i njegov zet Fioretto Benussi. Spominje zaslužnog svećenika Josipa Fabris iz Savičente, koji se pedeset godina bavio školstvom u Buzetu i ukazuje na moguće izvore za pronalaženje podataka o toj ličnosti.
 br. 3 Dalla Zonca Giannandrea — T. Luciani Vodnjan, 8. X 1856.

Sv. II

- br. 1 De Gubernatis Angelo — Tomaso Luciani
 Firenca, 13. III 1879.
 De Gubernatis želi da se u Dizionario talijanskih intelektualaca uvrste i Istrani.
 br. 2 D.G. — T.L. Firenca, 27. III 1879.
 D.G. se zahvaljuje L. za vrijedne podatke koje je o zaslužnim Istranima uputio.
 br. 3 D.G. — T.L. Firenca, 13. X 1879.
 br. 4 De Gubernatis Angelo — Tomaso Luciani
 Rim, 29. VI 1893.
 D.G. se veseli L. boravku u Labinu i želi da nastavi sakupljati narodno blago (priče, legende, vjerovanja, običaje) s uspjehom kao i ranije.
 br. 5 De Gubernatis Angelo — Tomaso Luciani
 Signa, 14. VII 1893.
 D.G. javlja L. da je pri kraju s prikupljanjem članova za »Società delle Tradizioni Italiane«, koju upravo osniva.

Sv. III

- br. 1 De Leva Giuseppe — Tomaso Luciani Padova, 7. IV 1872.
 br. 2 D.L.G. — T.L.

- br. 3 D.L.G — T.L. Venecija, 3. V 1880.
 br. 4 D.L.G. — T.L. Padova, 18. IV 1892.
 D. Leva predlaže da se održe umjetničke priredbe u korist spomenika Tartiniju te moli Lucianija da pošalje u Piran 50 primjeraka svezaka pjesama njegove kćeri za prodaju. Dobit bi išla također u gore spomenutu svrhu.

Sv. IV

- br. 1 Gortani Giovanni — T. Luciani Avosano (Tolmezzo),
 17. IX 1867.
 Gortani obavještava Lucianija o pojedinim latinskim natpisima i o njihovom sadržaju.
 br. 2 G.G. — T.L. Arta, 2. III 1881.
 Gortani upućuje svoj prilog za hrestomatiju prof. Baragirole, potaknut okružnicom koju mu je uputio Luciani.
 br. 3 G.G. — T.L. Arta, 7. III 1881.
 Gortani u svom opširnom pismu šalje Lucianiju fragmente tekstova latinskih natpisa s pronađenih ploča, kao i tlocrt temelja jedne otkrivene kršćanske bazilike.
 br. 4 G.G. — T.L. Arta, 9. VIII 1881.
 br. 5 G.G. — T.L. Arta, 12. VII 1884.
 br. 6 G.G. — T.L. Arta, 19. X 1884.

Sv. V

- br. 1 Glezer Felice — T. Luciani Pula, 1. II 1884.
 Glezer se tuži na loše međusobne odnose u talijanskoj sredini, koji se često svode na sukobe najniže razine. Smatra da u gradu vladaju oportunisti i dvoličnjaci, a posebno ističe svoje razoračanje o mladim ljudima, koji se ne brinu o svojoj kulturi.
 br. 2 G.F. — T.L. Pula, 23. III 1884.
 br. 3 G.F. — T.L. Pula, 10. VIII 1884.
 Glezer moli Lucianija da dopuni praznine rukopisa u pogledu pojedinih istarskih ličnosti, koje je ostavio kanonik, jer kani uskoro tiskati dodatak njegovom radu »Biografija...«
 br. 4 G.F. — T.L. Pula, 19. VIII 1884.
 br. 5 G.F. — T.L. Pula, 18. XI 1884.
 Glezer nije u mogućnosti da štampa najavljeno djelo zbog malog broja potpisnika. Jedino se pouzdaje u Rizijevu pomoć. Teško dolazi do literature, jer u Puli nema biblioteke, a i Stankovićeva knjižnica u Rovinju ne pruža svoje usluge jer je još uvijek nesređena. Glezer izražava svoju ljutnju na talijanske novine u Puli s kojima je došao u sukob. Otuda i njegova tvrdnja da ih ima malo u gradu koji se bore za talijanski jezik, a također i njegova sumnja da će jednoga dana prevladati jezik iz Zagreba.

- br. 6 Glezer Felice — Tomaso Luciani Pula, 9. IX 1884.
S obzirom da je De Franceschi umro, Glezer moli Lucianija da mu pruži svu moguću pomoć u pogledu tiskanja Stankovićeve djela. Čim dovrši taj teški zadatak, predat će u tisak Contenta. Glezer skreće Lucianiju pažnju na svoj članak u časopisu »Istria« koji je popratio pseudonimom »Veritas«.
- br. 7 G.F. — T.L. Pula, 4. II 1885.
Glezer je uzalud pokušavao organizirati jedno društvo kako bi mogao tiskati Contentovo djelo. I dalje vjeruje u svoje snage te se nada u Lucianijevu moralnu podršku.
- br. 8 G.F. — T.L. Pula, 17. IV 1885.
Glezer proučava Contentove spise. Tiskar Coana je prihvatio štampanje tog djela na svoj rizik i računa s tiražom od 300 primjeraka. Glezer spominje Lucianiju da se, nakon nezapamćene agitacije, vratio u grad pravi mir.
- br. 9 G.F. — T.L.
- br. 10 G.F. — T.L. Pula, 26. X 1886.
Glezer moli L. da mu ispravi predgovor koji je pripremio za Contentove spise. Ljuti se na one koji nisu posvetili ni jednu spomen-ploču pokojnom De Franceschiju kao i na samog Lucianija koji se pojavio svojim člankom u časopisu »Eco di Pola«. Tu svoju srdžbu izražavaju također Rizzi i Barsan. U gradu vladaju i dalje međusobne netrpeljivosti i razjedinjenost.
- br. 11 G.F. — T.L. Pula, 4. IV 1887.
- br. 12 G.F. — T.L. Pula, 18. VI 1887.
- br. 13 G.F. — T.L. Pula, 2. VI 1893.
Glezer javlja Lucianiju o oštrim partijskim borbama, o teškim prilikama društvenog života, o sebičnosti i apatičnosti njegovih prijatelja. Posebno ističe premoć aktivnosti Hrvata na političkom polju te predviđa loše dane društvima Pro patria i Lega nazionale.
U prilogu: koncepti Luc. pisama od 30. VIII, 4. IX, 6. IX 1884. i od 11. VI 1885.

Sv. VI

- br. 1 Fusinato Arnaldo — T. Luciani Firenca, 1. VI 1865.
- br. 2 Fusinato Arnaldo — T. Luciani Firenca, 9. VI 1865.
Fusinato prihvaća Luc. zamisao o suradnji u aktivnosti za nove izbore, jer se to ne kosi s njegovim uvjerenjima, te traži od njega i konkretnu pomoć.
- br. 3 F.A. — T.L. Ardenza (Livorno), 11. VII 1867.
U prilogu: Lucianijevi koncepti pisama od 3. VI i 17. VI 1865.

Sv. VII

- br. 1 Gregorutti Carlo — Tomaso Luciani Paperiano di Fiumicello, 17. VIII 1875.

Gregorutti javlja L. da je primio kopiju osam natpisa pronađenih u Puli, od kojih je sedam otkriveno u neposrednoj blizini državne palače i jedan na temeljima kazališta na brdu Zaro. G. upućuje prijepis tih sadržaja L., a koje mu je objavio kapetan Scramm.

- br. 2 G.C. — T.L. Trst, 17. I 1877.
- br. 3 G.C. — T.L. Trst, 21. VI 1877.
- br. 4 G.C. — T.L. Trst, 17. VII 1877.
- br. 5 G.C. — T.L. Trst, 5. IX 1877.
- br. 6 G.C. — T.L. Trst, 16. XII 1877.
- br. 7 G.C. — T.L. Trst, 4. II 1878.

Gregorutti moli Lucianija da se zauzme kako bi se Mommse-nova kritika upućena na njegovo djelo našla u časopisu »Gaz-zetta di Venezia« i u videmskim novinama.

- br. 8 Gregorutti Carlo — T. Luciani Paperiano, 14. XI 1884.
- br. 9 Gregorutti Carlo — T. Luciani Paperiano, 15. XII 1884.
- br. 10 Gregorutti Carlo — T. Luciani Fiumicello, 4. XI 1885.
- br. 11 Gregorutti Carlo — T. Luciani Fiumicello, 11. I 1887.
- br. 12 Gregorutti Carlo — T. Luciani Fiumicello, 18. I 1887.
- br. 13 Gregorutti Carlo — T. Luciani Fiumicello, 23. I 1887.

U prilogu: Koncepti Luc. pisama od

- a) 2. XII 1884, 31. VII 1875, 19. I, 27. VI, 17. VII, 22. VIII, 18. XII 1877.
- b) Prijepis Gregoruttijeva pisma iz Paperiana od 15. XII 1884.
- c) Koncepti Lucianijevih pisama, upućenih iz Labina Rinaldu Fu-lin od 9. i 26. IX 1877.
- d) Pismo Bartolomea Calore, upućeno Lucianiju iz Venecije 16. IX 1877.
- c) Dvije posjetnice: Giuseppe Lioni i prof. Rinaldo Fulin.

Sv. VIII

- br. 1 Hortis Attilio — T. Luciani Venecija, 6. XII 1877.
Hortis moli Lucianija da mu pomogne svojim utjecajem kako bi se mogao otkupiti jedan kodeks o Furlanskoj pokrajini iz XIV stoljeća, koji se odnosi na najstarija građanska prava.
U prilogu: koncept Lucianijeva pisma od 6. XII 1877.
- br. 2 H.A. — T.L. Trst, 23. IV 1880.
- br. 3 H.A. — T.L. Trst, 23. XI 1886.
U prilogu: a) Koncept Lucianijeva pisma od 24. IV 1880.
b) Vidakovićevo pismo upućeno Hortisu iz Trsta 10. I 1890.

Sv. IX

- br. 1 Kunz Carlo — T. Luciani Trst, 26. XII 1880.
Kunz moli Lucianija da se u idućem broju Gubernatisove en-ciklopedije briše njegovo ime te ukazuje na pogrešne podatke o godini i mjestu njegova rođenja u prvom izdanju.

- br. 2 K.C. — T.L. Trst, 15. X 1882.
Kunz upućuje crtež sjekire-bata, koji pripada L. Pošćiću iz Opatije, a pronađen je 1854. u jednoj grobnici.
- br. 3 K.C. — T.L. Trst, 12. VI 1883.
- br. 4 K.C. — T.L. Trst, 16. VI 1883.
U prilogu: koncepti Lucianijevih pisama od 11. I 1881. do 6. VI i 20. VI 1883.

Sv. X

- br. 1 Livy Paolo — T. Luciani Vicenza, 11. V 1870.
Livy moli Lucianija da mu javi koji će predmeti iz prahistorijskog razdoblja biti upućeni na izložbu u Bolognu s istarskog i tršćanskog područja.
U prilogu: koncept Lucianijevog pisma upućenog iz Vodnjana 28. V 1870.

Sv. XI

- br. 1 Ljubić Simeon — T. Luciani Zagreb, 9. XII 1873.
Ljubić upućuje Lucianiju podatke o historiji grada Senja iz druge polovice XV stoljeća i o drugim događajima u Hrvatskoj iz XVI stoljeća. Ljubić pobija Kandlerove tvrdnje u vezi s događajima iz 1499. u pogledu grada Rijeke. Nije poštedito ni profesora Fulina koji je najavio djelo Račkoga o uroti Zrinskog. Ljubić podvlači da je dvije trećine te građe pronašao lično u Zagrebu, a ne u Veneciji, i da je Rački u svom predgovoru to trebao istaći, da je bio pošten čovjek.

Sv. XII

- br. 1 Lovisato Domenico — T. Luciani Videm, 19. IX 1871.
- br. 2 Lovisato Domenico — T. Luciani Sassari, 26. II 1880.
Lovisato moli Lucianija da se u njegovu biografiju unese podatak kako su ga austrijske vlasti protjerale iz svih školskih institucija dekretom, u kojem su istaknute riječi »za uvijek«. Zadržao se na Capreri s generalom Garibaldijem nekoliko dana i s njime raspravljao o »našoj stvani«. Lovisata je zapanjila činjenica što Garibaldi poznaje u tančine Pulu te mu je predao jednu od posljednjih geografskih karata (vrhovnog štaba) o Istri. Garibaldija je posebno zanimao plan utvrđenja o Puli i lokaliteta u kojima su Austrijanci »bacili torpeda«. Pojednim razgovorima su prisustvovali Canzio i Menotti.
- br. 3 Lovisato Domenico — T. Luciani Sassari, 8. V 1884.
- br. 4 Lovisato Domenico — T. Luciani Torino, 20. X 1884.
- br. 5 Lovisato Domenico — T. Luciani Roma, 4. XII 1884.
U prilogu: koncepti Lucianijevih pisama od 1. II i 24. IV 1880.

Sv. XIII

- br. 1 T. Luciani — Giovanni Cattaro Milano, 2. IX 1862.
Luciani ističe da treba gajiti strpljivost zbog sramotnih događaja koji su se zbili, te da zato krivnja pada na sve Talijane kojima, pored dobrih vrlina, često nedostaje hladnokrvnost i politički osjećaj. Luciani traži od svojih prijatelja međusobno razumijevanje, ljubav i poštovanje.
- br. 2 Kopija Lucianijevih preporuka za Giovannija Cattaro, upućenih Upravi željeznica u Milanu i Ministarstvu trgovačke mornarice.

Sv. XIV

- br. 3 Tomasso Luciani — G. Cattaro Milano, 3. III 1863.
Luciani poziva Cattara na akciju za pružanje pomoći Poljacima na taj način što će u Genovi širiti propagandu među Istranima, Tršćanima i Goričanima te potaknuti na to poznate drugove. Ujedno im upućuje pojedina imena, kojima bi se trebao obratiti.
- br. 4 T. Luciani — G. Cattaro Milano, 19. IV 1863.
Luciani upozorava Cattara da ostane u Trgovačkoj mornarici i na sve teškoće na koje bi naišao pri samom pokušaju da se uposli u trgovini.
- br. 5 T.L. — G.C. Genova, 29. IV 1863.
- br. 6 T.L. — G.C. Milano, 9. V 1863.
Luciani se raduje što se s Cattarom u Genovi našlo deset Labinaca, koji su se vratili u rodni kraj. I pored svih objektivnih teškoća, koje ih prate kada se upućuju u Italiju, Luciani smatra da će oni poslužiti dobrim primjerom ostalima u Labinu.
- br. 7 T. Luciani — G. Cattaro Milano, 17. VI 1863.
- br. 8 " " Milano, 19. VI 1863.
- br. 9 " " Milano, 2. VII 1863.
- br. 10 " " Milano, 17. VII 1863.
- br. 11 " " Milano, 19. VII 1863.
- br. 12 " " Milano, 29. VII 1863.
- br. 13 " " Milano, 2. VIII 1863.
- br. 14 " " Milano, 2. VIII 1863.
- br. 15 " " Quinto (di Genova)
26. VIII 1863.
- br. 16 " " Quinto, 4. IX 1863.
- br. 17 " " Milano, 1. X 1863.
- br. 18 " " Milano, 11. X 1863.
- br. 19 " " Milano, 15. II 1864.
- br. 20 " " Milano, 17. II 1864.
- br. 21 " " Milano, 10. III 1864.
- br. 22 " " Milano, 18. III 1864.
- br. 23 " " Trozzo (Adda), 5. VIII 1864.
- br. 24 " " Trozzo (Adda), 10. VIII 1864.

- br. 25 „ „ Trozzo (Adda), 31. VIII 1864.
Luciani obavještava Cattara da ga je posjetio Baseggio. Zahvaljuje mu se što je poslao kopiju popisa labinskih statuta i podsjeća ga da će uskoro izaći iz tiska Historijski pro memoria o istarskim općinama.
- br. 26 T. Luciani — G. Cattaro Trezzo sull'Adda, 25. IX 1864.
- br. 27 T. Luciani — G. Cattaro Trezzo sull'Adda, 30. IX 1864.
Luciani javlja Cattaru da će se Covaz vratiti i poručuje kako bi bilo najpametnije da se najprije javi advokatu. Posebno žali Veniora, osuđuje događaje u Torinu nazvavši ih prljavom rabotom koja će koristiti njihovim neprijateljima.
- br. 28 T. Luciani — G. Cattaro Trezzo, 3. X 1864.
- br. 29 T. Luciani — G. Cattaro Trezzo, 5. X 1864.
- br. 30 T. Luciani — G. Cattaro Trezzo, 15. X 1864.
- br. 31 T. Luciani — G. Cattaro Crema, na dan Sv. Marka 1865.
- br. 32 T. Luciani — G. Cattaro Crema, 4. V 1865.
Luciani moli Cattara da se pobrine za Rovisa, koji je bez sredstava za život, i da se raspita da li mu je prispjela novčana pošiljka na njegovo ime iz bilo kojeg istarskog mjesta.
- br. 33 T.L. — G.C. Firenca, 18. V 1865.
Luciani obavještava Cattara da su od posebne koristi za istarsku stvar bili istarski grb na spomeniku, predstavništvo, zastava, pozdravno pismo i brzoglavni pozdravi koji su prispjeli s one strane. Zbog toga, zbog svoga poslovanja i zbog odjeka u javnosti, nastojat će da ne prepusti slučaju nedovršene poslove.
- br. 34 T.L. — G.C. Crema, 31. V 1865.
Luciani moli Cattara da raspodijeli umnoženu istarsku pjesmu u čast Danteove godišnjice Coizu, Dottiju, Mazzonijevoj, Vaccarima, Duplančiću, direktorima raznih instituta i drugima.
- br. 35 T. Luciani — G. Cattaro Crema, 2. VI 1865.
- br. 36 T. Luciani — G. Cattaro Crema, 4. VI 1865.
- br. 37 T. Luciani — G. Cattaro Crema, 9. VI 1865.
Lucianija zanima kako je protekla proslava u čast obljetnice Dantea u Istri pa traži da mu Cattaro uputi članak iz »Perseveranze« u kojem se iznose podaci o održanim svečanostima.
- br. 38 T.L. — G.C. Crema, 11. VI 1865.
- br. 39 T. Luciani — G. Cattaro Crema, 13. VI 1865.
Luciani potvrđuje primitak periodičnih listova, ujedno moli Cattara da javi Poiretu da su u Rovinju i Pazinu vlasti zaplijenile list »Museo di Famiglia«. U pismu mu je naznačio literaturu koju treba uputiti Elisi Lion iz Kopra te dru Adamu Mraku iz Pazina.
- br. 40 T.L. — G.C. Crema, 18. VI 1865.
Luciani očekuje dolazak Scampicchija.
- br. 41 T.L. — G.C. Crema, 22. VI 1865.
- br. 42 „ „ Crema, 24. VI 1865.
- br. 43 „ „ Crema, 11. VII 1865.

- br. 44 „ „ Crema, 13. VII 1865.
 br. 45 „ „ Crema, 26. VII 1865.
 br. 46 „ „ Crema, 28. VII 1865.
 br. 47 „ „ Crema, 3. VIII 1865.
 br. 48 „ „ Crema, 4. VIII 1865.
 br. 49 „ „ Crema, 14. VIII 1865.
 br. 50 „ „ Crema, 16. VIII 1865.
 br. 51 „ „ Crema, 17. VIII 1865.
 br. 52 „ „ Crema, 21. VIII 1865.
 br. 53 „ „ Crema, 5. IX 1865.
 br. 54 „ „ Crema, 18. IX 1865.
 br. 55 „ „ Firenca, 12. X 1865.
 br. 56 „ „ Firenca, 1. XI 1865.
- U svom pismu Cattaru Luciani predstavlja Moscardu iz Rovinja te ga moli da mu bude od pomoći u svemu.
- br. 57 T.L. — G.C. Firenca, 6. XI 1865.
 br. 58 „ „ Firenca, 9. XI 1865.
 br. 59 „ „ Firenca, 12. XI 1865.
- Luciani nije u mogućnosti da pruži materijalnu pomoć Silliju, ali će učiniti sve da mu pomogne u njegovoj teškoj situaciji. Luciani moli Cattara da preporuči Sillija prof. De Castru i njegovom sinu.
- br. 60 T.L. — G.C. Firenca, 23. XI 1865.
 br. 61 T.L. — G.C. Firenca, 26. IV 1866.
- Luciani vjeruje da će doći do rata pa upozorava Cattara da Silli ne bi smio misliti na svoje školovanje kao bivši kaplar i izbjeglica. Luciani se nada da nije dospio u redove takve partije koja se protivi ratu.
- br. 62 T.L. — G.C. Firenca, 5. V 1865.
- Luciani obavještava Cattara da je vidio veći broj tršćanskih i istarskih izbjeglica, koji se pripremaju da stupe dobrovoljno u vojsku. Ujedno saopćava i novost o izbijanju vatre na fregati »Novara« u Puli. Iz brzojava se razabire da se radi o sabotazi.
- br. 63 T.L. — G.C. Firenca, 11. V 1866.
- Luciani moli Cattara da u tekućoj godini pretplati sve brojeve lista »Museo di Famiglia«, na ime Sirotić Ivana iz Buzeta.
- br. 64 T.L. — G.C. Firenca, 17. V 1866.
- Luciani se složio s Cattarovom odlukom da ostane u Milanu te mu izjavljuje da će, u slučaju njihova povratka u Labìn, imati njegovu punu podršku. Poručuje mu da se dogovori s Abbatom Coizom o mjestu gdje će se pridružiti Istranima-vojnicima i dostavlja mu novčanu pomoć.
- br. 65 T.L. — G.C. Firenca, 7. VI 1866.
 br. 66 T.L. — G.C. Buttrio, 16. VI 1866.
 br. 67 T.L. — G.C. Firenca, 17. VI 1866.
- Luciani moli Cattara da se uputi prof. De Castru po rukopise o Istri, u koje mora unijeti svoje ispravke.

- br. 68 T.L. — G.C. Firenca, 27. VI 1866.
- br. 69 T.L. — G.C. Firenca, 19. IX 1866.
Luciani izražava svoje žaljenje Cattaru što se ove godine nisu našli kod svoje kuće. Smatra da je to šteta za Istru i Italiju, ne želi govoriti o bitki kod Visa i drži da se granica na Soči neće održati dugo. Ujedno javlja da se pojavila kolera u Istri.
- br. 70 T.L. — G.C. Firenca, 28. IX 1866.
- br. 71 T.L. — G.C. Firenca, 10. X 1866.
Luciani je zabrinut za Zustovića, Sillija, za braću Ferra, Dušmana, Scampicchija i za ostale poznate pa moli Cattara da im pruži barem moralnu podršku svojim preporukama. L. spominje Cattaru roman prof. Grega o Uskočkom napadu na Labin i Plo-min god. 1599, koji se tiska u torinskom listu »Rivista Contemporanea«, čiji će mnogi detalji historijske naravi naviknuti publiku u razmišljanje o onim krajevima.
- br. 72 T. Luciani — G. Cattaro Firenca, 17. X 1866.
- br. 73 T. Luciani — Helfy Firenca, 23. X 1866.
Luciani se zahvaljuje Helfyju za sve što je do sada publicirao u korist Istre i moli ga da je ne zaboravi u budućnosti.
- br. 74 T.L. — G.C. Firenca, 23. X 1866.
- br. 75 T.L. — G.C. Firenca, 26. X 1866.
Luciani moli Cattara da se zahvali Helfyju za napise u korist Istre, koje uključuje u »Rivistu« te mu poručuje kako će doći vrijeme i za Istru i za Mađarsku, jer sama Austrija radi svakog dana u njihovu korist.
- br. 76 T.L. — G.C. Venecija, 11. XII 1866.
Luciani je sretan što se skrasio u Veneciji i žali što nije tamo na okupu sva njihova »kolonija«, ali upozorava da se tu za sada ne može naći i za druge posla.
- br. 77 T.L. — G.C. Venecija, 29. XII 1866.
Luciani javlja da je stigao k njemu dr Scampicchio iz Labina. Svakodnevno sluša novosti koje ne ohrabruju. Luciani vjeruje u skorašnje oslobođenje njihovih krajeva.
- br. 78 T.L. — G.C. Venecija, 22. I 1867.
Luciani moli da mu Cattaro uputi članak (Tivaronijev) »Nao-ružane bande u Venetu«.
- br. 79 T.L. — G.C. Venecija, 13. III 1867.
Luciani moli Cattara da mu uputi časopis »Universo Illustrato« jer želi poslati sve brojeve iz 1866. Pazinskom društvu (Società del Casinò).
- br. 80 T.L. — G.C. Venecija, 26. III 1867.
Luciani upućuje pismenu poruku Komisiji za emigrante preko Cattara.
- br. 81 T.L. — G.C. Venecija, 31. III 1867.
- br. 82 T.L. — G.C. Venecija, 6. IV 1867.
- br. 83 T.L. — G.C. Buttrio kod Videma, 11. V 1867.

Sv. XIV

- br. 1 T. Luciani — Giovanni Silli
br. 2 " " Milano, 26. II 1862.
br. 3 " " Milano, 2. IV 1862.
br. 4 " " Milano, 24. IV 1862.
br. 5 " " Milano, 29. V 1862.
Luciani poručuje Silliju da bude vrijedan i pošten vojnik. Ujed-
no mu upućuje uobičajenih petnaest lira za slijedeći mjesec.
br. 6 T.L. — G.S. Milano, 12. VI 1862.
Luciani pohvaljuje primjer Sillija, Cattara i Zustovića što služe
u talijanskoj vojsci te upućuje riječi prijekora sugrađanima
iz Labina, koji su ostali kod kuće.
br. 7 T.L. — G.S. Milano, 4. VIII 1862.
br. 8 T.L. — G.S. Milano, 6. II 1863.
br. 9 T.L. — G.S. Milano, 7. III 1863.
Luciani šalje Silliju novčanu pomoć, koju mu redovno dostavl-
ja otac iz Labina, kao i »Knjigu talijanskog vojnika«, koju je
napisao G. De Castro, nećak učiteljice De Castro Milani koja
je živjela u Labinu. Luciani podsjeća Sillija da je i njega
uvrstio u popis Istrana i Poljaka koji se nalaze u Italiji.
br. 10 T.L. — G.S. Milano, 11. VII 1863.
br. 11 T.L. — G.S. Milano, 8. VIII 1863.
br. 12 T.L. — G.S. Milano, 6. III 1864.
br. 13 T.L. — G.S. Milano, 8. IV 1864.
br. 14 T.L. — G.S. Milano, 28. IV 1864.
br. 15 T.L. — G.S. Crema, 25. IV 1865.
br. 16 Silić (Sillich) Clemente — T. Luciani
Genova, 18. VI 1865.
br. 17 T. Luciani — G. Silli Crema, 19. VI 1865.
Luciani se tuži na Sillija zbog njegove rastrošnosti, jer se i on
sâm morao zadužiti kako bi mu mogao dostaviti novčanu svotu
koju je od njega zatražio.
br. 18 T.L. — G.S. Crema, 27. VII 1865.
Luciani moli Sillija da izvrši ispravak u jednom članku o go-
ričkoj pokrajini, a treba izaći u »Alleanzi«.
br. 19 T. Luciani — G. Silli Crema, 28. VIII 1865.
br. 20 T. Luciani — G. Silli Firenca, 10. XII 1865.
Luciani daje upute Silliju kako da nađe zaposlenje u upravi
željeznica.

Sv. XV

- br. 1 Pietro Madonizza — T. Luciani Kopar, 18. XII 1868.
Madonizza dostavlja L. izvještaj o novčanim prilozima.
br. 2 P.M. — T.L. Kopar, 10. X 1877.

- br. 3 P.M. — T.L. Kopar, 24. X 1878.
Madonizza moli Lucianija da se javlja svojim priložima u časopisu »Provincia«.
- br. 4 P.M. — T.L. Kopar, 29. XI 1880.
Iako nije općinski predstavnik u mjestu, Madonizza će pokušati da utječe na ljude koji bi mogli pospiješiti dolazak liječnika iz Labina u Kopar.
- br. 5 P.M. — T.L. Kopar, 8. I 1882.
- br. 6 P.M. — T.L. Kopar, 7. II 1882.
Madonizza javlja Lucianiju da se ne misli upuštati u predstojeću općinsku predizbornu borbu i obećaje da će ga o tome izvijestiti poslije završetka izbora.
- br. 7 P.M. — T.L. Kopar, 20. II 1882.
Madonizza govori o poboljšanju zdravlja Manzinija, njegove desne ruke, o Baseggiovim pogledima na »Provinciju« kao i o njegovom stavu u pogledu učlanjenja Slovenske čitaonice u pomenuti časopis. Izvještava L. o pronalascima prof. Poderšaga u Bermu, o Marchesettijevim istraživanjima spilja kao i o potrebi spasavanja pronađenih predmeta u Osoru. Madonizza smatra da bi se bio upustio u izbornu natjecanje samo pod uvjetom bespoštedne borbe sa svim mogućim posljedicama. Poimence ističe skupinu građana koji su zbog kukavičkog držanja također eliminirani u toj borbi.
- br. 8 P.M. — T.L. Kopar, 25. II 1882.
Marchesetti i Klodič su različito procijenili zbirku predmeta iz Osora. Zato Madonizza moli Lucianija da se zauzme u njihovu korist. Ujedno ga izvještava o insinujacijama koje je podeštat uputio časopisu »Istria« u vezi s izborima kao i o »otrovnim« riječima koje mu je uputio na posljednjoj sjednici stare skupštine.
- br. 9 P.M. — T.L. Kopar, 16. III 1882.
- br. 10 P.M. — T.L. Kopar, 18. VII 1882.
Smrt Polesinija je veliki gubitak za istarsku javnost pa Madonizza predlaže Lucianiju da se njegovo ime uzdigne na dostojnu visinu.
- br. 11 P.M. — T.L. Kopar, 1. I 1883.
Madonizza se zahvaljuje na utješnim riječima, koje mu je izrekao Luciani te mu obećaje da će ustrajati na radu na časopisu »Provincia«.
- br. 12 P.M. — T.L. Kopar, 5. V 1883.
- br. 13—19 P. Madonizza — T. Luciani
Kopar, 21. V, 22. VI, 30. VII, 1. IX, 3. IX, 18. IX i 29. IX 1883.
- br. 20 P.M. — T.L. Kopar, 22. II 1884.
Madonizza izražava mišljenje da bi Glozer ili Tamaro mogli preuzeti pretisak Stankovićevih djela, jer on ima velik broj zaduženja i troje djece bez majke.

- br. 21 P.M. — T.L. 6. III 1884.
Madonizza javlja Lucianiju da kruži vijest kako je biskup Glavina bio kod pape i tražio otcjepljenje koparskog samostana od Venetske pokrajine radi priključenja Riječkoj pokrajini. Madonizza smatra da bi ga trebalo spriječiti u toj opasnoj igri.
- br. 22 P.M. — T.L. 27. III 1884.
- br. 23 P.M. — T.L. 7. IV 1884.
Madonizza iznosi Lucianiju pojedinosti o tiskanju Stankoviće-
vog djela, o otponu velikog broja svećenika zbog upotrijeblje-
nog izraza kanonik, o pretplatnicima za to djelo, među kojima
je veliki broj veoma ponosnih slovenskih svećenika. Posebno
se osvrće na biskupa Glavinu, s kojim bi želio »ukrstiti mač«,
ali mu ovaj nije dao nikada za to povoda.
- br. 24 P.M. — T.L. Kopar, 24. IV 1884.
Madonizza je uputio Lucianiju jedan svezak rukopisa (prona-
đenih u grofovskoj kući Borisi) Pavla Vengerija i drugih autora
da bi on procijenio njihovu vrijednost.
- br. 25 P.M. — T.L. Kopar, 10. V 1884.
Madonizza javlja Lucianiju da je uputio veći broj časopisa
»Provincije« poslaniku Cavalettu kao što je to ranije učinio
s pošiljkom novina, upućenom delegatima na konferenciju u
Gorici.
- br. 26 P.M. — T.L. Kopar, 26. V 1884.
- br. 27 P.M. — T.L. Kopar, 10. VI 1884.
Madonizza nastoji spasiti nekoliko brojeva zaplijenjenog časo-
pisa »Provincia«. Jednako je prošao i list »Patria«, u kojem se
optužuju Hrvati i Slovenci kao iredentisti. Madonizza izvješ-
tava Lucianija o svom nastojanju o osnivanju jedne banke,
kao što to čine slovenski svećenici, profesori u Kopru, potpo-
mognuti od strane tršćanskih »matadora« i Ljubljanske banke.
- br. 28 P.M. — T.L. 23. VI 1884.
- br. 29 P.M. — T.L. 20. IX 1884.
Madonizza moli Lucianija da pošalje njihovima širom Italije
okružnicu, koju mu je uputio.
- br. 30—36 P. Madonizza — T. Luciani
Kopar, 9. X, 29. X, 8. XI, 25. XI, 1. XII,
22. XII, 1884 i 8. I 1885.
- br. 37 P.M. — T.L. Kopar, 29. III 1885.
Madonizza javlja Lucianiju da se njegov otac i Gianelli u pot-
punosti slažu u svome sudu u pogledu slikara Pietra Rizzata.
Oni smatraju da nije zavrijedio pažnju ni kao slikar ni kao
čovjek.
- br. 38 Pismo P. Madonizze dru Girolamu Kopar, 29. III 1885.
- br. 39 P. Madonizza — T. Luciani Kopar, 25. III 1885.
- br. 40 P. Madonizza — T. Luciani Kopar, 31. III 1885.

- br. 41 P. Madonizza — T. Luciani Kopar, 10. IV 1885.
Madonizza najavljuje svoj dolazak u Veneciju, ali sumnja da će i Amoroso moći doputovati.
- br. 42 P.M. — T.L. Kopar, 29. V 1885.
Madonizza očekuje s nestrpljenjem tekst govora koji je Luciani održao u Ateneu, hvali Cobolovo držanje, iznosi prve podatke o ishodu izbora te posebno ističe fanatizam zemljoradnika, koji slijede svoje svećenike čije je ponašanje prema Talijanima neprijateljsko.
- br. 43 P.M. — T.L. Kopar, 21. VII 1885.
- br. 44 P.M. — T.L. Kopar, 27. VII 1885.
- br. 45 P.M. — T.L. Kopar, 31. VIII 1885.
Madonizza javlja Lucianiju da su bili u Poreču te se nada da je posao dobro obavljen.
- br. 46 P.M. — T.L. Kopar, 7. IX 1885.
Madonizza piše da Anteo neće dati u tisak predgovor Stankovićevo radu jer nije dobro postavljen. Uputio je u Veneciju novac, koji je primio od dra Antonija, i najavljuje svoj dolazak u Veneciju.
- br. 47 P.M. — T.L. Kopar, 13. IX 1885.
Madonizza upućuje Lucianiju nekoliko primjeraka »Provincije« za raspodjelu.
- br. 48 P.M. — T.L. Kopar, 7. X 1885.
- br. 49 P.M. — T.L. Kopar, 29. XII 1885.
- br. 50 P.M. — T.L. Kopar, 23. IV 1886.
- br. 51 P.M. — T.L. Kopar, 9. VII 1886.
Madonizza izražava svoje duboko žaljenje za pokojnim Coizom koji je bio niz godina vođa mladih. Ujedno konstatira da je od njegovih vršnjaka ostao na životu samo Luciani.
- br. 52 P.M. — T.L. Kopar, 27. VII 1886.
- br. 53 P.M. — T.L. Kopar, 18. XI 1886.
Madonizza postavlja preko Lucianija oštri prigovor novom izdanju geografskih karata, koje su izašle u Italiji, zbog toga što su istarsku pokrajinu uključili u slavenske zemlje. Smatra da ne treba poštediti autore atlasa prof. Huguesa i prof. Marinellija. Madonizza daje do znanja da je uputio novčani prilog za Coizovu spomen-ploču, prikupljen u Bujama, Poreču, Piranu i Labinu.
- br. 54 P. Madonizza — T. Luciani Kopar, 14. XII 1886.
Madonizza smatra da rukopisi G. R. Carlja, koji je Luciani pronašao, neće bitno utjecati na veličinu tog imena jer se radi o dalekoj prošlosti. Dogovorio se s »podešatom« Cobolom da ih treba prebaciti u Kopar i sačuvati u Općini. M. podvlači da u porečkoj Općini poslovi ne idu dobro i boji se zamisli

- da Pula postane glavnim gradom Istre. Veseli ga predstojeće poznanstvo i suradnja s poznatom zemljakinjom G. Martinuzzi.
- br. 55 P.M. — T.L. 16. I 1887.
Madonizza izražava svoje žaljenje zbog njihova poraza na izborima u Pazinu i Buzetu i vidi jake protivnike u Spinčiću i Laginji te biskupu Glavini. Posebno ga veseli stav porečkog biskupa u trenutku kada su razmirice sunarodnjaka dosegle vrhunac i neprijateljsko držanje porečkog pokrajinskog kapetana prema Hrvatima.
- br. 56 P.M. — T.L. Kopar, 16. IX 1887.
Madonizza uvjerava Lucianija da list »Pro patria« neće opstati bez materijalne pomoći izvana. Jednako je težak problem s otvaranjem škole na selu.
- br. 57 P.M. — T.L. 21. XII 1887.
Madonizza ističe da je Cobol vršio dužnost »podeštata« na dobrovoljnoj bazi gotovo tri godine. Za sebe lično smatra da bi se smio prihvatiti te uloge i žali što je Amoroso dao ostavku, jer je teško pronaći sposobnog čovjeka koji će biti u stanju da se suprotstavi protivnicima.
- br. 58 P.M. — T.L. Kopar, 21. II 1888.
Madonizza se našao u dilemi u pogledu daljnjeg vršenja funkcije redaktora u »Provinciji« jer ne dobiva pomoć sa strane. Zato traži Lucianovo mišljenje. Predlaže da se rukopisi njegovog pokojnog šogora Antea prebace u Gradsku biblioteku.
- br. 59 P.M. — T.L. Kopar, 6. VII 1888.
Madonizza potvrđuje da su rukopisi Antea dospjeli u Gravisi-jevu kuću iako je on nastojao da se prenesu u Općinu. »Podeštat« je zadužio Vattovu da se rukopisi G. R. Carlija srede te da se interpretira njegova misao.
- br. 60 P.M. — T.L. Kopar, 5. XII 1888.
Madonizza javlja da je »Provincia« ostala bez čitača. Postoji svega stotinu pretplaćenih na taj časopis pa se Madonizza s pravom pita što da radi u takvoj situaciji.
- br. 61 P.M. — T.L. Kopar, 23. XII 1888.
Pretplatnici »Provincije« jednoglasno zahtijevaju da se nastavi tiskanjem toga lista. Madonizza neće odstupiti ali se ujedno tuži Lucianiju da mora voditi računa o svojim materijalnim prilikama, koje nisu najbolje.
- br. 62 P.M. — T.L. Kopar, 30. XII 1891.
- br. 63 P.M. — T.L. Kopar, 19. III 1893.
Madonizza javlja Lucianiju da su pronađene slike u Poreču koje predstavljaju obitelj Carli. Zato ga moli da li bi bilo moguće pronaći genealošku lozu kako bi se moglo identificirati pojedinog člana na platnima.
- br. 64 Nicolò Madonizza — T. Luciani Kopar, 12. VIII 1868.
Madonizza upućuje Lucianiju listu potpisnika iz Istre za medalju »Abro«.

Sv. XVI

- br. 1 Domenico Manzoni — T. Luciani Kopar, 6. VIII 1869.
Manzoni javlja da se Combi ne želi upuštati u predmet o autentičnosti Tartinijeve violine, autografa i drugog jer i Petronio u Videmu kao i Meneghini u Padovi tvrde da posjeduju te izvorne predmete. Manzoni predlaže da se o tome izjasni jedna stručna komisija i moli Lucianijevu uobičajenu pomoć.
- br. 2 D.M. — T.L. Kopar, 25. X 1875.
- br. 3 D.M. — T.L. Kopar, 26. II 1880.
- br. 4 D.M. — T.L. Kopar, 12. III 1880.
Manzoni spominje malo mjestance nedaleko Kopra, gdje grupa stručnjaka kani istraživati jednu spilju. Posebno moli Lucianija da se ne bi obratio ni Klodiču ni podeštatu iz Doline, ni učitelju iz tog mjesta, jer se radi o fanatičnim Slovencima.
- br. 5 D.M. — T.L. Kopar, 16. V 1880.
Manzoni upućuje biografske podatke o G. Bennatiju, svećeniku i profesoru i o A. Pasderi, studentu filozofije. Podsjeća na De Franceschijeve riječi koje je uputio u »Dirittu« listu »Istria«.
- br. 6 D.M. — T.L. Kopar, 1. VI 1880.
- br. 7 D.M. — T.L. Kopar, 10. XII 1880.
- br. 8—10 D.M. — T.L. Kopar, 7. V 1882,
29. V 1884,
15. V 1885.
- br. 11 D.M. — T. L. Kopar, 18. V 1885.
- br. 12 D.M. — T.L. Kopar, 31. V 1885.
Manzoni dostavlja Lucianiju nekoliko detalja odnosno anegdota iz života C. Combija.
- br. 13 D.M. — T.L. Kopar, 15. VI 1885.
Manzoni javlja da je pred nekoliko godina u Kapucinskom vrtu pronađeno par brončanih, jedan zlatni predmet i jedna ploča. S obzirom da fratri ne žele nikakav publicitet, moli Lucianija da preko monsinjora Bernardija isposluje dozvolu od ovdašnjeg provincijala za daljnja iskanja.

Sv. XVII

- br. 1 Carlo Marchesetti — T. Luciani Trst, 19. XII 1877.
Marchesetti moli da mu Luciani ukaže na literaturu, u kojoj bi mogao pronaći podatke o vinu pucinu i o lokalitetu gdje je rastao.
U prilogu Lucianijevo pismo od 21. XII 1877.
- br. 2 C. Marchesetti — T. Luciani Trst, 18. IV 1880.
Marchesetti dostavlja Lucianiju nekoliko podataka o starinama,

o mozaicima i drugim predmetima iz Ospa, koje je njegov prijatelj Serravallo pronašao.

U prilogu: koncepti Lucianijevih pisma od 16. IV 1880.

- br. 3 C.M. — T.L. Resuitta, 21. VII 1883.
Marchesetti će nastojati da spasi sve prahistorijske predmete koji budu još pronađeni u Bernu jer će, u protivnom, oni dospjeti u Beč. Marchesetti vodi jednako računa o spasavanju predmeta monsinjora Bolmarčića.

U prilogu: koncept Lucianijeva pisma Marchesettiju od 20. I. 1884.

- br. 4 C.M. — T.L. Trst, 25. I 1884.
Marchesetti pokreće pitanje o osnivanju muzeja za čitavu pokrajinu Julijskih Alpi kako bi se što više radilo na istraživanjima prahistorije i sačuvalo što više predmeta u ovom gradu. Ujedno upućuje Lucianiju kraći pregled o iskapanju nekropole u Bernu.

Sv. XVIII

- br. 1 Ruggero Mariotti — T. Luciani Rim, 21. II 1889.
Mariotti moli Lucianija da mu potraži u Arhivu nekoliko podataka koji se odnose na mjesto Fano.

br. 2 R.M. — T.L. Fano, 10. III 1889.

br. 3 R.M. — T.L. Fano, 28. III 1889.

br. 4 R.M. — T.L. Fano, 31. III 1889.

U prilogu: koncept Lucianijeva pisma od 26. III 1889.

Sv. XIX

- br. 1 Clemente Dusman — T. Luciani Cuneo, 6. I 1866.
Dusman žali što su emigranti morali izabrati vojsku da bi mogli živjeti, napose žali sebe jer se nadao unapređenju u čin kaplara budući da je pristao služiti u vojsci osam godina. Ne želi kazati svu istinu o sebi i rodbini u Labinu.

br. 2 C.D. — T.L. Cuneo, 27. IV 1866.
Dusman je zabrinut što mu se otac ne javlja te moli Lucianija da mu, kao političar, kaže nešto o eventualnom ratu.

br. 3 C.D. — T.L. Cuneo, 4. V 1866.

br. 4 C.D. — T.L. Piacenza, 10. V 1866.

br. 5 C.D. — T.L. Cadeo, 25. V 1866.

Dusman piše Lucianiju o vojnim vježbama i o raspoloženju vojnika u trenutku kada se očekuje rat.

br. 6 C.D. — T.L. Piacenza, 5. VII 1866.
Dusman opisuje svoje prvo vatreno krštenje i povlačenje ispred neprijatelja, koji je nadirao.

br. 7 C.D. — T.L. Napulj, 24. I 1867.

br. 8 C.D. — T.L. Napulj, 12. III 1867.

- br. 9 C.D. — T.L. Rocca di Falco (Palermo),
6. X 1884.
br. 10 C.D. — T.L. Labin, 24. V 1892.

Sv. XX

- br. 1 Francesco Fapanni — T. Luciani Iz kuće (Venecija?),
24. IV 1876.
br. 2 F.F. — T.L. Venecija, 21. IX 1877.
Fapanni se prihvatio, na zahtjev Ministarstva i na Lucianijev nagovor, pisanja o bibliotekama i muzejima. To će u stvari biti drugi i treći dio njegova rada »Conservazione de'Monumenti«.
br. 3 F.F. — T.L. Iz kuće, 14. II 1882.
br. 4 F.F. — T.L. Martellago, 11. IX 1884.
br. 5 F.F. — T.L. Martellago, 13. XI 1884.
Fapanni upućuje Lucianiju natpis sa sarkofaga, koji se nalazi u naselju Zeminiana (Padova), naznačivši i njegovu približnu vrijednost.
br. 6 F.F. — T.L. Iz kuće, 22. III 1889.
br. 7

Fapanni moli Lucianija da pronađe određeni podatak u sudskim dnevnicima o nekadašnjoj mladoj Zanze (sada osamdesetogodišnjakinji) povodom stote obljetnice S. Pellica.

U prilogu:

- a) Koncepti Luc. pisma od 16 i 25. IX 1877.
- b) Podaci o sarkofagu iz okolice Padove
- c) Popis radova F. Fapannija
- d) Podaci o ključaru Kralj. zatvora u Veneciji.

Sv. XXI

- br. 1 Angelo Maržić (Marsich) — T. Luciani Trst, 1. II 1864.
Maržić dostavlja Lucianiju zatraženi popis naslova tršćanskih novina, voznih redova, tiskara i knjižara.
br. 2 A.M. — T.L. Trst, 4. II 1864.
br. 3 A.M. — T.L. Trst, 20. IV 1866.
Maržić upućuje bibliografske podatke o talijanskim djelima tiskanim u 1864. god.
br. 4 A.M. — T.L. Trst, 24. IV 1866.
br. 5 A.M. — T.L. Trst, 5. V 1866.
Maržić šalje Lucianiju osnovne podatke o historijatu i knjižnim fondovima tršćanskih biblioteka.
br. 6 A.M. — T.L. _____
Maržić nastavlja s popisom podataka preostalih tršćanskih biblioteka i Gradskog arhiva.
br. 7 A.M. — T.L. Trst, 14. X 1871.

- br. 8 A.M. — T.L. Trst, 13. XI 1872.
Maržić upućuje podatke o obitelji Reifemberg iz goričke grofije. Ujedno najavljuje da radi na prikupljanju podataka o venecijanskim podeštatima iz Kopra i Milja.
- br. 9 A.M. — T.L. Trst, 14. XII 1872.
Maržić najavljuje svoj rad o statistici stanovništva iz koparskog područja i o nedaćama u kojima se nalazi crkva. Istovremeno traži izmjenu formata časopisa »Provincia«.
- br. 10 A.M. — T.L. Trst, 20. V 1877.
Nakon razgovora s Madonizzom Maržić predlaže Lucianiju pre-tisak starog statuta koji bi mogao biti predstavljen na slijedećem skupu Poljoprivrednog društva u Kopru. Tom prilikom bi se moglo izaći i s ispravljenom Stankovićevo**m** biografijom o Carpacciju kao i s pismima iz dopisivanja između Carlija i Rubbija.

U prilogu: koncepti Lucianijevih pisama od 21. X 1871 i 27. XII 1872.

KUTIJA IX

U ovom dijelu korespondencije pohranjena su u najvećem broju pisma naslovljena na Giampaola Polesinija.

Tu se javljaju slijedeći autori: Dr A. Amoroso, P. Madonizza, dr F. Vidulich, Z. Maver, Matteo Campitelli, C. De Franceschi, Giuseppe de Susanni, Federico i Luigi di Spilimbergo, Girolamo Gravisi, Stefano Carli, M. Polesini, Luigi Fregonese, Antonio Parisi, Girolamo Badoer, Francesco Gallo, Pietro Marinoni, Agostino Carli Rubbi, Giacomo Manzini i drugi.

Slijede još pisma C. De Franceschija i A. Amorosa Pietru Kandleru, G. Paola Polesinija Pietru Kandleru, Pietra Kandlera Francescu Bradamanteu, Antonija Gareisa Francescu Viduliću, Giuseppea Susannija Carlu De Franceschiju, G. Battiste Kubića (Cubich), G. Antoniju Cancianiju, Michelea Fachinettija G. Antoniju Cancianiju, P. Kandlera G. A. Cancianiju, P. Stankovića (Stancovich) G. A. Cancianiju.

Također smo u ovoj kolekciji zatekli i šest pisama, koja je uputio Giacomo Filippo Tommasini, biskup iz Novigrada, Leoneu Allaciju iz Rima u razdoblju od 1634. do 1644.

KUTIJA IX

Sv. I

br. 1 Dr Amoroso — Giampaolo Polesini

Poreč, 17. III 1862.

(kopija)

Amoroso piše Polesiniju da se šire glasine o mogućnosti pre-mještanja Sabora i o ukidanju Statuta. S obzirom da se radi

o vrlo delikatnom problemu, Amoroso je mišljenja da to treba riješiti na diplomatski način pa moli da k njemu uputi svog šogora Nicolu ili neku njihovu povjerljivu ličnost, kako ne bi došlo do otkrivanja ove tajne korespondencije.

br. 2 Madonizza — G. P. Polesini Kopar, 1. X 1862.
(kopija)

Madonizza se ne slaže s Polesinijem i Amorosom u pogledu objavljivanja statističkih podataka, jer smatra da je taj posao skup i brzo zastarjeva pa bi Campitellijev rad trebalo temeljito izmijeniti. Na taj način bi se dobila prava slika svih društvenih i materijalnih prilika u pokrajini.

br. 3 F. dr Vidulich — A. Amoroso Mali Lošinj, 28. XII 1862.
(kopija)

Vidulić se slaže s Amorosovim stavom, iako mu je ovaj otvoreno kazao da bi se bio složio s njegovim imenovanjem. Smatra da neće doći do raspuštanja Sabora prije nego istekne zakonski rok od šest godina, a za to vrijeme će vladati kukavice i neznalice (koje ga sačinjavaju). Vidulić predlaže jedan od mogućih načina kako bi do toga došlo i ne bi se sustezao, kada bi bio izabran, da uđe u Sabor i da zatraži od države više od onoga što ona nudi, da ponuka nesposobne da iz njega izađu.

br. 4 G. Arcari — Giampaolo Polesini Graz, 23. II 1863.
(kopija)

Arcari ističe da se borba za pokrajinsko sjedište vlasti vodila gotovo trideset godina između Kopra i Pazina te da su autoritativne ličnosti sebe nadživjele, a dotle je Polesini pretvorio Poreč u glavni grad, i kao takav prosperirao. Arcari i dalje vjeruje u povijest koja ga uči da su promjene u liberalnom duhu gotovo uvijek rađale odrješitog i inteligentnog despota ili revolucije. U ustavu vidi samo oblik bez biti, ne slaže se da 935.000 stanovnika u odnosu na 8.150 Nijemaca, mora upućivati svoju djecu na njemački univerzitet, jer to nije autonomija ni ustavna sloboda.

br. 5 Amoroso — Polesini Buje, 15. III 1863.
(kopija)

Amoroso smatra da se apstinencijom, u odnosu na centralne vlasti, neće mnogo postići, već bi trebalo ući u Sabor s dovoljnim brojem svojih ljudi u interesu pokrajine.

br. 6 Vidulić — A. Amoroso Mali Lošinj, 1. XI 1863.
(kopija)

Vidulić se nada da će doći do promjena, jer istarski narod to želi i nada se da će uskoro stati uz njega.

Sv. II

- br. 1 Z. Maver — Carlo De Franceschi Trst, 24. XI 1855.
br. 2 Z. Maver — Carlo De Franceschi Gradiška na Soči,
9. IX 1875.
br. 3 F. Vidulić — Carlo De Franceschi Poreč, 30. IX 1879.
Vidulić javlja De Franceschiju da može, po svom nahodanju, započeti radom na iskapanju starina za svotu od 25 forinti koja će mu biti naknađena iz pokrajinske blagajne.
br. 4 Vidulić — De Franceschi Poreč, 2. XII 1886.
Vidulić upućuje De Franceschiju članak iz časopisa »Istria«, koji je inspiriran i publiciran sa strane Ratne mornarice, pa ga moli da mu dade o njemu svoje tumačenje da li postoji mogućnost sporazuma u vezi s općinskim izborima na njegovom području.

Sv. III

- br. 1 Andrea Amoroso — Gian Paolo Polesini 17. V 1863.
Amoroso će nastojati da pribavi Polesiniju papire koji se odnose na motovunsku šumu. Primjećuje da ima netačnosti u Hellerovoj (?) knjizi, koju je primio iz Trsta, pa ih redom nabraja. Amoroso se posebno zgražava kada autor govori o brojčanom odnosu stanovništva slavenske i talijanske narodnosti pa smatra, kada već nije izašla o tome predmetu talijanska knjiga, da bi trebalo nešto napisati u novinama zbog propusta koji su nastali u tom djelu.
br. 2 Matteo Campitelli — G. P. Polesini Rovinj, 16. I 1863.
Campitelli obavještava o ishodu na izborima i daje svoju ocjenu o pojedinim izabranim ličnostima.
br. 3 M.C. — G.P.P.
Campitelli javlja Polesiniju da su on, Barsan i Basilisco prihvatili njegovu sugestiju i zaključili da će se odnositi prema Saboru kao da ne postoji. Zatim govori o Benussiju i Viduliću, a ističe da Basilisco želi da se uputi jedna specijalna delegacija u Beč.
br. 4 M.C. — G.P.P. Rovinj, 3. II 1863.
Campitelli piše o Rotti, Cecomu, Viduliću, Zmajeviću (Smajevich), Ivančiću, Dobrili, Premudi, Blešiću, Lombardu i o Madonizzi. Ujedno javlja da će se konstituiranje Sabora obaviti tek u drugoj polovici mjeseca.
br. 5 M.C. — G.P.P. Rovinj, 16. III 1863.
br. 6 Carlo De Franceschi — G. P. Polesini Poreč, 30. V 1863.
De Franceschi smatra da je na Kašćrganskom brijegu postojao kaštel. Pozna je taj kraj jer je ranije odlazio tamo po Kandlerovom nalogu. De Franceschi javlja Polesiniju da će kanonici Silić i Angelini proučiti kaptolski arhiv koji se nalazi

- u crkvi napušten. Jednako poručuje da bi trebalo istraživati motovunski arhiv.
- br. 7 Piero Madonizza — G. P. Polesini Kopar, 2. II 1882.
Madonizza govori o nagrađenim («prijateljima države») građanima iz Kopra, ne krijući svoj gnjev, otkriva osnovne karakterne crte tih lica prema vlastitom sudu.
- br. 8 P.M. — G.P.P. Kopar, 10. II 1882.
- br. 9 Antonio Scampicchio — G.P. Polesini Labin, 25. XII 1862.
Scampicchio javlja Polesiniju da posjeduje diplomu iz godine 543 biskupa Eufrazija iz Poreča, u kojoj uspostavlja davanje desetine.
- br. 10 Giuseppe de Susanni — G. P. — Polesini Kršan, 23. X 1863.
Susanni iznosi Polesiniju svoje stavove o zakonu o lovstvu, koji koriste isključivo veleposjednici te se zauzima za obespravljene zemljoradnike protivajući se zakonodavcima koji ne postupaju demokratski.
- br. 11 G. de Susanni — G. P. Polesini _____
- br. 12 Pacifico Valussi — Gian Paolo Polesini Videm, 9. I 1850.
- br. 13 Pietro Zorutti — G. Paolo Polesini Videm, 2. VII 1863.
- br. 14 Francesco Venier — G. P. Polesini Piran, 10. X 1862.
Venier podsjeća Polesinija na jednu obavezu, koju je preuzeo kao podeštat pa mu upućuje ovo pismo kao popratnu preporuku zainteresiranim licima. Posebno ističe loše materijalne prilike u Piranu.
- br. 15 F.V. — G.P. Polesini Piran, 4. XII 1863.
Venier javlja Polesiniju da će se nakon provedenih općinskih izbora povući iz političkog života jer se, rođen u apsolutizmu, ne može pomiriti s ustavnom Austrijom.

Sv. IV

Pisma od broja 16 do 27 su kopije, uzete djelomično iz arhiva Polesini.

- br. 16 Giuseppe Coletti — Giampaolo Polesini Trst, 7. XII 1794.
- br. 17 Giuseppe Coletti — Giampaolo Polesini Trst, 29. I 1795.
- br. 18 G. Coletti — G. Polesini Trst, 29. I 1795.
Capoletti javlja Polesiniju da će francuski slikar Dupré rado doći u Poreč radi slikanja. Radovi tog umjetnika su izloženi u tamošnjoj javnoj biblioteci.
- br. 19 G.C. — G. Polesini Trst, 28. III 1795.
Capoletti govori Polesiniju o velikim izmjenama koje su nastale nakon što je Polesini otišao iz biblioteke. Očekuje formalna rješenja o prijelazu vlasništva i o otvaranju biblioteke, te ga poziva, s obzirom na njegove zasluge u njezinom osnivanju, na svečano otvorenje.
- br. 20 G.C. — G. Polesini Trst, 17. III 1796.
- br. 21 G.C. — G. Polesini Trst, 1. X 1796.
- br. 22 G.C. — G.P. Trst, 1. VIII 1797.

- br. 23 G.C. — G.P. Trst, 18. IX 1797.
 br. 24 G.C. — G.P.
 br. 25 G.C. — G.P. Trst, 29. X 1798.
 br. 26 G.C. — G.P. Trst, 4. XII 1798.
 C. obavještava P. da će se uskoro prihvatiti upravljanja jednom tiskarom u Kopru, pa će mu na taj način biti od koristi svojim uslugama.

br. 27 G.C. — G.P. _____

Sv. V

- br. 1 Carlo De Franceschi — Pietro Kandler Poreč, 2 i 7. I 1868.
 De Franceschi javlja Kandleru da će se ispitati raspoloženje pojedinih vijećnika Porečkog sabora u pogledu pokretanja pitanja o proučavanju historije i sastavljanja jedne opće statistike. Taj će se prijedlog uputiti i Tršćanskom pokrajinskom saboru. To mišljenje prihvaća i Amoroso. De Franceschi govori o bijedi ljudi, o rascjepkanosti općina, pa sa zadovoljstvom konstatira da je pokrenuta akcija da se manje općine dobrovoljno spoje. Na to su pristali država i Sabor.
- br. 2 Carlo De Franceschi — Pietro Kandler Poreč, 13. I 1868.
 De Franceschi govori o izgradnji istarskih cesta, o stanju u poljoprivredi, o napretku koji je postignut u tom pogledu na području Tinjana i Sv. Petra u Šumi.
- br. 3 Carlo De Franceschi — Andrea Amoroso Pazin, 22. VII 1884.
 De Franceschi govori o arheološkom nalazu u Picugima. To ga potiče na razmišljanje o daljnjim akcijama na istraživanju istarskog područja. S time u vezi daje svoje mišljenje o lokacijama gdje su mogli postojati pojedini kašteli pa predlaže da se odredi mjesto na kojima bi članovi Arheološkog društva nastavili s iskapanjem i polučili najbolji uspjeh.

Sv. VI

- br. 1 Andrea Amoroso — Pietro Kandler Poreč, 8. II 1863.
 Budući da su se Motovunjani pripremili za svečanost u vezi s postavljanjem biste pape Pija II u crkvu, koju im je darovao grad Trst, Amoroso moli Kandlera da im pripremi bilo kakvu monografiju iz istarske prošlosti koju bi oni dali u tisak.
- br. 2 A.A. — P.K. Buje, 20. III 1863.
 Amoroso upućuje popis svih dokumenata koji se čuvaju u arhivu (motovunskom?), a kojima bi se Kandler mogao poslužiti prilikom pisanja o tom mjestu. Prethodno mu je uputio dvije topografske karte motovunskih uvala. Amoroso naglašava da je do prije trideset godina postojao u motovunskom arhivu gotovo kompletan zbir knjiga Vijeća od predaje Motovuna Veneciji na dalje, kao i velik broj pergamena. Sada postoji građa samo od 1600. godine pa na dalje. Zasluga o prodaji te građe pripada jednom neukom podeštatu. S obzirom

da Sabor prestaje uskoro radom, Amoroso misli da se u teškoj situaciji učinilo sve što je bilo moguće.

- br. 3 Pietro Kandler — Andrea Amoroso Trst, 10. II 1863.
Kandler pristaje na Amorosov prijedlog o potrebi jednog pisanog djela o Motovunu, ali traži suradnju svih onih koji mu u bilo čemu mogu pomoći.

Sv. VII

- br. 1 Polesini Gian Paolo — Pietro Kandler Poreč, 10. IV 1863.
Polesini istražuje starine, sakuplja staru zgradu i priprema se za odlazak u Motovun na duži period, gdje će također istraživati pisanu građu. Obavještava Kandlera o Vidulićevom ispadu u Porečkom saboru. Polesini će ispitati teren (po Kandlerovoj želji) u pogledu nekadašnjeg postojanja kaštela na području između Motovuna i Pazina.
- br. 2 G.P.P. — P.K. Poreč, 12. IV 1863.
- br. 3 G.P.P. — P.K. Poreč, 14. IV 1863.
- br. 4 G.P.P. — P.K. Poreč, 16. IV 1863.
- br. 5—7 G.P.P. — P.K. Motovun, 22. V 12 i
15. VI 1863.
- br. 8 G.P.P. — P.K. Motovun, 18. VI 1863.
Kao i u prethodnim pismima Polesini obavještava Kandlera o pojedinim ruševinama starih gradina u blizini Novaka, Kašćerge i drugih mjesta u Istra. U tom se istraživanju služi kartastarskom mapom i vodičima. Ujedno mu upućuje podatke o pronađenim arheološkim predmetima, o grobovima i drugom.
- br. 9 G.P.P. — P.K. Poreč, 20. VII 1863.
Polesini je uputio Kandleru dokument iz 1304. godine koji se odnosi na Lanišće i dokument iz 1535. koji sadrži osudu iz Tridenta (la sentenza di Trento) i jednog iz 1444. Polesini vjeruje da bi posredstvom Sabora pokrajina mogla krenuti boljim putem, u što ne vjeruje veliko mnoštvo Istrana, koje smatra da udruženja ne obećavaju mnogo.
- br. 10 G.P.P. — P.K. _____

Sv. VIII

- br. 1 Pietro Kandler — Francesco Bradamante Trst, 27. III 1843.
Kandler moli Bradamantea da bude dopisnik Muzeja starina u Trstu.
- br. 2 P.K. — F.B. Trst, 6. IV 1843.
- br. 3 P.K. — F.B. Trst, 12. V 1843.
- br. 4 Generalna direkcija austrijskog LLOYD-a — F. B. Trst, 12. V 1843.
Bradamanteu je upućena molba da se prihvati suradnje s glasilom »L'Osservatore Triestino«.

- br. 5 Pietro Kandler — Francesco Bradamante Villa Angelica,
13. V 1843.
Kandler javlja da je bio u obilasku istarskih mjesta: Novigrada, Šegeta i Brtonigle. U znak zahvalnosti, za dobar prijem koji su mu priredili na Bujštini, upućuje Općinskoj knjižnici nekoliko knjiga.
- br. 6 P.K. — F.B. 26. V 1845.
- br. 7 P.K. — F.B. Trst, 13. VI 1845.
Kandler najavljuje svoje izdanje »Vodič kroz Pulu« na njemačkom, francuskom i engleskom jeziku. Moli Bradamantea da mu bude suradnik u sastavljanju vodiča za Poreč.
- br. 8 P.K. — F.B. 18. VI 1845.
- br. 9 P.K. — F.B. 25. VI 1845.
Kandler javlja Bradamanteu da je ispratio nadvojvodu Ivana i da mu sada može posvetiti pismo. Ugodno ga iznenađuje što je u Poreču došlo do tako značajnog otkrića pa mu daje svoje tumačenje o latinskom natpisu.
- br. 10 P.K. — F.B. 9. VII 1845.
Kandler najavljuje posjetu guvernera u čijoj će pratnji biti u Puli. Budući da će se zadržati izvjesno vrijeme i u Poreču, Kandler smatra da bi se možda moglo nešto prirediti u njegovu čast. Kandler spominje i svotu od 700.000 forinta, koja je određena za škole, crkve i sirotinju u Istri.
- br. 11 P.K. — F.B. 29. VIII 1845.
- br. 12 P.K. — F.B.
Kandler najavljuje svoj dolazak u Poreč i obilazak Višnjana i Tinjana.
- br. 13 P.K. — F.B. Trst, 30. IX 1845.
Kandler šalje Bradamanteu nekoliko primjeraka svojih »Critica o Poreču«, i jednog za Biblioteku.
- br. 14 P.K. — F.B.
Kandler najavljuje dolazak grofa iz Schullemburga, koji želi posjetiti Poreč, pa ga on toplo preporučuje Bradamanteu.
- br. 15 P.K. — F.B. 13. V 1861.
Kandler daje svoje tumačenje za tekst pronađenog fragmenta koji je stajao nad vratima vrsarskog kaštela, podignutog u čast biskupa Otona u XIII stoljeću. U pismu je naveo nekoliko historijskih činjenica o Vrsaru, pa ih preko Bradamantea nudi Vergottiniju, ostavljajući mu mogućnost da ih objavi, uz uvjet da se njegovo ime ne spominje.

Sv. VIIIa

- br. 1 Antonio Gareis — Francesco Vidulich Pula, 31. I 1874.
A. Gareis — zastupnik provincije upozorava F. Vidulichu da je ribarstvo još uvijek potpuno nerazvijeno. Pokušao je, kroz nekoliko izvještaja o pomorstvu Jadranskog zaljeva, obrazložiti to zaostajanje i dao prijedloge za rješenje tog problema. Dr-

žava je pokazala razumijevanje za njegove navode, pa sada želi prići k rješavanju tog problema. Izradio je separat i štampao ga, čime je htio potaknuti interes za ulaganje sredstava i znanja u razvoj tog područja privrede. Moli podršku vlade u tom nastojanju. Predlaže za početak, osnivanje jednog ribarskog udruženja, koje bi moglo početi s radom uz pomoć vlade, a on bi onda mogao proširiti svoju djelatnost i na ostale grane. Cilj udruženja bio bi naučno-istraživački rad, uzdizanje praktičnog ribarstva na Jadranu, te razvoj uzgajališta na pojedinim lokacijama obale. Očekuje da Državni savjet izradi plan za donošenje Zakona o ribarstvu, koji će unaprijediti stanje ribarstva i naroda u čitavom priobalnom području.

br. 2 A.G. — F.V. Pula, 21. III 1874.

A. Gareis šalje F. Vidulichu prijepis policijske uredbе o ribarstvu na Jadranskoj obali, cirkular br. 6 njemačkog ribarskog saveza iz 1871, koji sadrži prednacrt Talijanskog zakona o riječnom i morskom ribarstvu, te cirkular br. 6 iz 1873, koji sadrži izvjetšaj pruske komisije Državnog vijeća o ribarstvu. Priloženi materijal neka posluži Državnom savjetu za donošenje pravila i Zakona o ribarstvu na Jadranu. Govoreći o pomorskom ribarstvu navodi da su Lučke kapetanije skupile dosta materijala za Svjetsku ribarsku izložbu, pa bi i taj materijal mogao poslužiti kao baza za izradu Zakona o ribarstvu. Predlaže da se po kratkom postupku donese jedan provizorni zakon o ribarenju, jer ima dosta zloupotreba, a donošenje kompletnog zakona će potrajati duže. Traži hitnu zabranu kočarenja (lova sa mrežama), jer se tako uništava mlada riba, i daje druge prijedloge koje bi trebalo ozakoniti.

br. 3 A.G. — F.V. Pula, 18. III 1874.

A. Gareis govori o učinjenom na području unapređenja ribarstva. Dobio je priznanje barona Wüllerstorfa u vezi sa svojim radom na tom polju. Udruženje ribara još nije osnovano, ali se u listu »Osservatore Triestino« objavljuju njegovi članci o ribarstvu. Bavi se mišlju da osnuje istraživačku stanicu i školu za praktičnu ihtiologiju, kako bi ribari imali prilike naučiti potrebno o ribarenju. Javlja o tome da nema izgleda da dobije bilo kakvu subvenciju od države, a da u pomanjkanju sredstava neće moći učiniti mnogo. Navodi da bi možda, istraživačka stanica bila nepotrebna, jer je informiran da je u Trstu osnovano »Jadransko udruženje prirodnih nauka«, koje će se baviti istraživanjima.

br. 4 A.G. — F.V. Pula, 12. IX 1874.

A. Gareis konstatira da je, na žalost, zasjedanje Državnog savjeta završeno, a da o ribarstvu nije bilo govora. Ponovo moli F. V. da vodi računa kako pri idućem zasjedanju ne bi bila ponovljena ista stvar. Štampao je brošuru o ribarstvu u Trstu i podijelit će besplatno 50 primjeraka stanovništvu. Informira da je baron La Motte napisao studiju o vađenju koralja

i spužvi, što je imalo kao posljedicu osnivanja »Društva za lov na morske spužve i koralje« u Zadru. To društvo je zakupilo lov na spužve u Fažani. Za vađenje imaju ronilačku opremu. U svrhu čuvanja lovišta treba hitno u Fažani osnovati žandarmerijsku stanicu i dovesti jedan mali ratni brod, kao što je to bio slučaj u Verudi.

- br. 5 A.G. — F.V. Pula, 18. VI 1875.
A. Gareis se poziva na pismo od februara 1874. u koje je dao kopije nekih cirkulara i moli ih natrag, jer je lučki kapetan Zadra, grof Borelli, dobio nalog da izradi nacrt Zakona o morskome ribarenju pa su mu ti akti neophodni.

Sv. IX

- br. 1 Federico di Spilimbergo — Gian Paolo Polesini
Spilimbergo, 12. XI 1797.
Federico piše Polesiniju o objavi mira, o odlasku Francuza iz Furlanije i o Austriji koja preuzima tu pokrajinu.
- br. 2 Girolamo Gravisi (?) — G. P. Polesini Kopar (?) 19. X 1797.
- br. 3 Marin Avogadro — G. P. Polesini Venecija, 20. XII 1794.
(kopije pisama)
- br. 4 (kopija) Marin Avogadro — G. P. Polesini Venecija, 25. I 1795.
- br. 5 (k) Girolamo Gravisi — G. P. Polesini Kopar, 7. III 1795.
Gravisi opisuje Polesiniju posljednje trenutke života općinskog predsjednika C. Carlija.
- br. 6 (k) Stefano Carli — G. P. Polesini Kopar, 8. III 1795.
- br. 7 (k) Agostino Carli — G. P. Polesini Trst, 21. III 1795.
- br. 8 (k) Stefano Carli — G. P. Polesini Kopar, 3. IV 1795.
- br. 9 (k) M. Polesini — G. P. Polesini Poreč, 4. VI 1796.
- br. 10 (k) Luigi di Spilimbergo — G.P.P. Spilimbergo, 17. VII 1796.
Spilimbergo obavještava Polesinija o razvoju događaja u pokrajini, o zabrani nošenja oružja Slovencima, o njihovom udaljavanju iz Verone i upućivanju u Padovu i Vicenzu, o ulasku 6000 Francuza, koji su zaplijenili svu municiju i oružje koje je upućeno kao pojačanje opsjednutoj Mantovi. Spilimbergo zatim javlja o pronalaženju četiri konjička (napuljska) regimenta kroz Spilimberg i o njihovu priključenju, nakon povratka iz Njemačke, austrijskim trupama u Bassanu.
- br. 11 (k) M. Badner — G. P. Polesini Poreč, 30. VIII 1796.
- br. 12 (k) N. di Cristoforo de Belli — G.P.P. Kopar, 29. XI 1796.
Belli govori o tek izašloj knjizi »Considerazioni apologetiche sopra un raggio di storia della città di Parenzo«.
- br. 13 (k) F. Gallo — G. P. Polesini Kopar, 16. VI 1797.
- br. 14 (k) O.P.(?) — G. P. Polesini ——— 16. VI 1797.
- br. 15 (k) ——— — G. P. Polesini Padova, 20. VI 1797.
- br. 16 (k) ——— — G.P.P. Padova, 21. VI 1797.
Autor pisma javlja Polesiniju o teškim događajima u Splitu i o proširenju nemira u drugim dalmatinskim gradovima u času

- pokušaja demokratizacije ,dok su Zadar zauzeli i spasili Mađari. Autor nadalje iznosi, da se u Padovi osjeća određeno buđenje jednog dijela građanstva, dok će općinski predstavnici imati težak zadatak zbog glavnog francuskog štaba, koji brzo mijenja odluke.
- br. 17 (k) O.P. — G.P.P. ————— 6. VII 1797.
O.P. obavještava Polesinija da je francuski general sastavio centralnu skupštinu od 23 člana u Padovi. Takvo će stanje potrajati dok ne budu izabrani narodni predstavnici na jednom generalnom kongresu u Milanu ili negdje drugdje i dok ne bude organizirana talijanska i cizalpinska republika. O.P. javlja da je već sastavljen i tiskan Cizalpinski ustav.
- br. 18 (k) ————— — G.P.P. Spilimberg, 2. VII 1797.
Autor piše o kretanju francuskih trupa, o centralnoj općinskoj upravi u Videmu, koja je objavila stroge fiskalne mjere od 50% svih prodanih proizvoda i o carskom komesaru, koji je u tom gradu govorio o sudbini čitavog kraja.
- br. 19 (k) Luigi Fregonese — G.P.P. Oderzo, 5. VII 1797.
Fregonese izražava svoje zadovoljstvo što je ta pokrajina dospjela pod Austriju, jer smatra da će sada bolje prosperirati, nego li je to ranije bilo pod Venecijom. Veseli ga i to, što je Polesini izabran da upravlja gradom.
- br. 20 (k) Luigi Fergonese (?) — G.P.P. —————
- br. 21 (k) Luigi Fergonese (?) — G.P.P. —————
Autor obavještava da se već nekoliko dana očekuje dolazak Bonapartea, koji bi trebao odsjesti u videmskoj Biskupiji.
- br. 22 (k) Antonio Parisi (?) — G.P.P. Venecija, 6. VII 1797.
S obzirom da je Venecija izgubila sve pokrajine, da je trgovina i svaka druga društvena aktivnost zamrla, Parisi moli Polesinija da mu omogućí prijelaz u Istru gdje bi se mogao posvetiti šumarstvu ili brodogradnji.
- br. 23 (k) Angelica Luvisoni — G.P.P. Padova, 7. VII 1797.
- br. 24 (k) Badoer — G.P.P. Venecija, 8. VII 1797.
Badoer piše Polesiniju da se u Veneciji očekuju odluke kongresa iz Videma, da je Spicier Dandolo napustio općinu, te da ga je teroristička partija napustila iz bojazni od Bonapartea, dok jakobinci nemaju više pristalica. Nadalje, bivši patriciji — emigranti se postepeno vraćaju svojim kućama, oslobođeni su i oni zatočenici iz Veronskog kaštela, među kojima podoštati i drugi ugledni građani; podijeljene su im materijalne subvencije, penzije i drugo.
- br. 25 (k) Federico di Spilimbergo (?) — G.P.P. —————, 16. VII 1797.
Federico se nada da će uskoro i u njihov kraj doći Austrijanci, te da će feudalcima vratiti stara prava. Posebno ističe da se osjeća jaka mržnja od strane onih, koji bi željeli da njihove tri obitelji budu uništene.
- br. 26 (k) ————— G.P.P. Sacile, 13. VII 1797.

- br. 27 (k) Luigi Fergonese — G.P.P. Oderzo, 20. VII 1797.
Fergonese ističe da u narodu vlada mišljenje o potrebi osnivanja talijanske republike, samo ne zna u kojoj mjeri su takva nagađanja osnovana. Trenutno se u njihovu mjestu nalazi 1500 vojnika, kao i 1000 konja, koje stanovništvo mora izdržavati.
- br. 28 (k) ————— — G.P.P. Padova, 22. VII 1797.
- br. 29 (k) G. Badoer — G.P.P. Venecija, 22. VII 1797.
Badoer piše o političkim prilikama i upravljanju u Veneciji, te o odrazu pobuna u Francuskoj na njihovu vojsku u ovom dijelu Italije.
- br. 30 (k) Federico (?) — G.P.P. Spilimberg, 23. VII 1797.
Uslijed promjena u Francuskoj i Buonaparteovog naređenja da se vojska povuče u zemlju, u neposrednoj blizini Spilimberga se nalaze u stanju pripravnosti jaki odredi austrijske vojske. Pored raznih glasina o vraćanju na stari poredak u Veneciji, jedno je sigurno — tvrdi autor — da su tri francuska komesara pokupila svu srebrninu po crkvama, da se svakodnevno vrše rekvizicije po mjestima, odvodi stoka, odvozi pšenica i sijeno, a posebno ističe da je bolest poharala domaće životinje u pokrajini.
- br. 31 (k) O.P. — G.P.P. Termidor, 24. VII 1797.
- br. 32 (k) Girolamo Badoer — G.P.P. Venecija, 25. VII 1797.
Badoer javlja Polesiniju o vojnoj manifestaciji, koju je izveo komandant francuskih trupa u Veneciji, na spomen palim borcima.
- br. 33 (k) Girolamo Badoer — G.P.P. Venecija, 29. VII 1797.
Badoer smatra da će njihova sudbina biti slična udesu, koji je zadesio Poljsku. Javlja Polesiniju o pokoljima do kojih je došlo u Bresciji i okolici, kao što se to dogodilo nedavno i u Parizu. Umalo da nije i Venecija pretrpjela takav udarac, kada se pojavila masa radnika u brodogradilištu i bila rastjerana.
- br. 34 (k) Luigi di Spilimbergo — G.P.P. Spilimberg, 30. VII 1797.
Luigi govori o kretanju triju četa iz Venecije u pravcu Genove, gdje su se trebali pridružiti diviziji Victor. Odatle su krenule u Videm. Obavještava i o pokretima divizije Bernadotte, koja bi trebala da se ukrca u Trstu, pa da odande bude upućena u Genovu.
- br. 35 (k) Luigi di Spilimbergo — G.P.P. ————— 31. VII 1797.
- br. 36 (k) Fra Gallo — G.P.P. Kopar, 2. VIII 1797.
- br. 37 (k) Girolamo Badoer — G.P.P. Venecija, 5. VIII 1797.
Badoeru je poznato da je Francesco Battagi neprekidno u svojstvu poslanika kod Buonaparte. Nemoguće je saznati druge pojedinosti, jer su sve lađe pa i kuriri i pošta, pod stalnom paskom žbira. Javlja da je stiglo u Veneciju 2400 novih vojnika (Romanjola i Milaneza), da je Buonaparte neke smrtne kazne zamijenio konfiskacijama dobara, dok je druge kažnjene oslobodio optužbe. Badoer obavještava Polesinija o prepadu na

francuske kurire kod Verone, o hapšenjima u Veroni i Vicenzi, o velikim svotama novca koje je Venecija dužna predati Buonaparteu, o zauzimanju Krfa, o nasilnom otvaranju pošiljke, koju je austrijski komesar dopremio Carsko-(?) poslaniku u Veneciju i drugim pojedinostima.

- br. 38 (k) ————— — G.P.P. Spilimberg, 6. VIII 1797.
 Autor iznosi Polesiniju pojedinosti o kretanju francuskih trupa u raznim furlanskim mjestima i o pripravnosti austrijske vojske.
- br. 39 (k) Francesco Gallo — G.P.P. Kopar, 10. VIII 1797.
 Gallo obavještava Polesinija da je De Thurn prošao kroz Trst i otputovao u Dalmaciju. Savjetnik de Roth postavljen je za »regenta« komesara komandanta u Istri. S njime bi Gallo trebao da razgovara o pitanju luka. U Kopru se nalazi veliki broj vojnika, ali se ne zna smjer njihova budućeg kretanja.
- br. 40 (k) Šogor (Federico?) — G.P.P. Videm, 13. VIII 1797.
- br. 41 (k) Nećak (Luigi?) — G.P.P. Oderzo, 20. VIII 1797.
- br. 42 (k) Federico — G.P.P. S., 22. VIII 1797.
- br. 43 (k) ————— — G.P.P. Venecija, 22. VIII 1797.
- br. 44 (k) A.C. — G.P.P. ————— 25. VIII 1797.
- br. 45 (k) ————— — G.P.P. ————— 26. VIII 1797.
 Autor pisma spominje velika materijalna davanja, velik broj bolesnika razmještenih i po crkvama, kretanje brojnih oficira u Videm kao i kratak Buonaparteov boravak u mjestu, zbog trenutno lošeg zdravstvenog stanja (duboka nesvjestica), koje je uslijedilo zbog prenapornog putovanja. Njihova Općina mu je uputila u susret dva delegata u Mestre, pa se Buonaparte s njima zadržao samo pola sata.
- br. 46 (k) Federico — G.P.P. Spilimberg, 27. VIII 1797.
 Federico se nada da će Kongres u Videmu i Buonaparteovo prisustvo u tom kraju označiti i konac okupacije te pokrajine.
- br. 47 (k) ————— — G.P.P. ————— 29. VIII 1797.
 Autor pisma govori o nedavnom potpisivanju mira, o mogućnosti novog rata, o pokušaju demokratizacije svijeta, o trinaest provincija nove američke republike, o Turskom ambasadoru koji je upućen Buonaparteu u Mombello. Obavještava Polesinija da je stiglo nekoliko francuskih generala na dogovor s ovdašnjim generalom Baraguejom, kojega će uskoro zamijeniti general Massena, dok će Istrom i Dalmacijom rukovoditi Gardan, kojega će pratiti flota malih i velikih brodova. Venecijanske vlasti uputile su Buonaparteu tri tisuće ljudi i živežne namirnice.
- br. 48 (k) F. Gallo — G.P.P. Kopar, 31. VIII 1797.
- br. 49 (k) Girolamo Badoer — G.P.P. Venecija, 2. IX 1797.
- br. 50 (k) ————— — G.P.P. ————— 9. IX 1797.
- br. 51 (k) Alessandro Gavardo — G.P.P. —————
- br. 52 (k) ————— — G.P.P. —————
- br. 53 (k) F. di Spilimbergo (?) — G.P.P. Spilimberg, 10. IX 1797.

Autor javlja da su prošle srijede kod markiza del Galla bili prisutni francuski i njemački opunomoćenici, nakon kongresa koji je protekao mirno. Nešto kasnije Merfelt je uputio mnogo kurira u razne zemlje, a svoga pomoćnika u Beč. Ujedno javlja da je Buonaparte dao uhapsiti Nicolletta Concinu, te da je on (F.) postao član Općinske uprave.

- br. 54 (k) Luigi di Spilimbergo — G.P.P. Botars (?), 13. IX 1797.
 br. 55 (k) F. di Paolo Spilimbergo — G.P.P. Spilimberg, 17. IX 1797.
 br. 56 (k) Francesco Gallo — G.P.P. Boscamarino (?), 18. IX 1797.
 br. 57 (k) ——— — G.P.P. Spilimberg, 1. X 1797.
 br. 58 (k) ——— — G.P.P. Venecija, ———

Autor piše o kratkom boravku Madame Buonaparte u Veneciji, o svečanostima koje su priređene u njezinu čast, o povratku diktatora Spiciera Dandola. Obavještava Polesinija da se užurbano radi na dovršenju triju brodova za Francuze i o upućivanju jednog bataljona talijanskih oficira i vojnika u Furlaniju, te da je na Trgu svetog Marka održana svečanost u čast Francuske Republike, na kojoj je govorio komandant Baraguez di Hilliers.

- br. 59 (k) ——— — G.P.P. ———
 br. 60 (k) ——— — G.P.P. ———
 br. 61 (k) ——— — G.P.P. ———, 30. IX 1797.
 br. 62 (k) ——— — G.P.P. ———
 br. 63 (k) Pietro Marinoni — G.P.P. Pula, 30. IX 1797.
 br. 64 (k) Šogor (?) — G.P.P. Spilimberg, 9. X 1796.

Autor govori o povratku pomoćnika Businellija iz Galicije s tri hiljade vojnika, o prisustvu 8000 vojnika u Veroni i o pobjedi princa Karla nad Francuzima.

- br. 65 (k) Girolamo Gravisi — G.P.P. Kopar, 7. VIII 1797.
 br. 66 (k) Gravisi (?) — G.P.P. Kopar, 19. X 1797.
 br. 67 (k) Giacomo Panzani (?) — G.P.P. ———

br. 68 (k) Polesinijeva (?) bilješka o sudbini Mletačke države sastavljena 1. VIII 1797, sačuvana u piscem stolu te podignuta nakon proglašenja mira u novembru 1797.

- br. 69 (k) Girolamo Maria Badoer — G.P.P. ———
 Badoer govori o generalu Serruviu, koji je sebi podvrgao općinske organe, i o kaznama koje je poduzeo protiv pobunjenika. Zatim iznosi u pismu Buonaparteov postupak prema vođama terorista, koji su uhvaćeni u Milanu, o imenovanju pet komesara, o promjeni u vlasti, o raspuštanju javne straže i o protjerivanju stranaca, osim diplomatskih predstavnika.

- br. 70 (k) ——— — G.P.P. ———
 Autor pisma govori o političkom, društvenom i ekonomskom stanju u Veneciji.

- br. 71 (k) ——— — G.P.P. ———
 br. 72 (k) Girolamo Badoer — G.P.P. Piove di Sacco (?),
 21. X 1797.

- br. 73 (k) Šogor (?) — G.P.P. Spilimberg, 29. X 1797.
- br. 74 (k) Luigi Fregonese — G.P.P. Oderzo, 2. XI 1797.
- br. 75 (k) Federico di Spilimbergo — G.P.P. Spilimberg, 12. XI 1797.
- br. 76 (k) O.P. — G.P.P. Padova, 9. XI 1797.
- br. 77 (k) ——— — G.P.P. ———
- br. 78 (k) ——— — G.P.P. ———, 12. XI 1797.
- br. 79 (k) F. di Spilimbergo — G.P.P. ———, 20. XI 1797.
- br. 80 (k) Girolamo Maria Badoer — G.P.P. Venecija, 25. XI 1797.
Badoer piše Polesiniju o strogom držanju generala Serruvidera, koji je postepeno protjerao iz grada sve ekstremiste, i o brodovima koji se još uvijek grade za Francuze.
- br. 81 (k) Nečak (?) — G.P.P. ———
- br. 82 (k) (?) — G.P.P. ———
- br. 83 (k) (?)? — G.P.P. ———
- br. 84 (k) Mario Palcocapa — G.P.P. ———
- br. 85 (k) Agostino Carli Rubbi — G.P.P. Trst, 11. VII 1798.
C. upućuje Polesiniju odlomak svoga pisma, koji je dostavio u protekloj godini Ghisleriju, savjetniku i direktoru njihova odsjeka u Beču. U njemu ističe loše ekonomske prilike istarskog naroda zbog prisilne ovisnosti o Veneciji i želju istarskih posjednika za političkim i ekonomskim pripajanjem Austriji, jer je ova pokrajina prirodni austrijski emporij.
- br. 86 (k) Girolamo Maria Badoer — G.P.P. Piove di Sacco, 29. VIII 1798.
- br. 87 (k) Giacomo Manzini — G.P.P. Kopar, 3. IX 1798.
Manziniju je javljeno iz Beča da će biti obaviješten na vrijeme kada bude trebao otputovati Thugut, koji je određen da zamijeni Thurna, komesara Dalmacije i Albanije. Manzini želi da stvari u pokrajini krenu nabolje u novoj državi i izražava svoju ljutnju protiv svih korumpiranih elemenata koji su pod prijašnjom upravom dominirali. Polaže posebne nade u Polesinija i u velikodušne Rovinjce.
- br. 88 (k) G. Badoer — G.P.P. Piove di Sacco, 12. IX 1798.
Badoer javlja Polesiniju da će umjesto Thuguta doći u Veneciju neka druga poznata ličnost. U pismu govori o promjenama koje su Francuzi izvršili u Milanu, Genovi, Rimu, o dolasku brodova s vojskom iz Dalmacije u Veneciju i o drugim novostima u tom gradu.
- br. 89 (k) G. Badoer — G.P.P. Piove di Sacco, 22. X 1798.
- br. 90 (k) Agostino Carli Rubbi — G.P.P. Trst, 31. X 1798.
- br. 91 (k) F. Gallo — G.P.P. ———
- br. 92 (k) Leonardo Corner — G.P.P. ———
- br. 93 (k) Leonardo Corner — G.P.P. ———
- br. 94 (k) Marin Avogadro — G.P.P. ———

Sv. X

- br. 1 Giuseppe Susanni — Carlo De Franceschi Labin, 28. V 63.
Susanni daje neka svoja tumačenja iz poljoprivredne prakse, te piše o svom iskustvu u pravljenju pečene cigle. Istovremeno ga obavještava da bi se Kandler trebao obratiti Državnom arhivu u Zagrebu, odnosno Kukuljeviću, radi podataka koji ga zanimaju.
- br. 2 Susanni — De Franceschi Kršan, 4. VI 64.
Susanni daje svoja tumačenja o etimologiji pojedinih mjesta u Istri, na otocima i Primorju.
- br. 3 Susanni — Kršanske veleposjednik nudi Pokrajinskom saboru u Poreču jednu zemljišnu parcelu na Kašćrganskom brijegu uz godišnju rentu od 200 forinti, radi podizanja vinograda.
- br. 4 G. Susanni — De Franceschi Labin, 16. XI 64.
Susanni vidi u Kopru grad, koji ima najbolje uvjete za brzi razvoj, stekao je dobar utisak o poljoprivredi u Grožnjanu, Bujama i Vižinadi, hvali hrvatske zemljoradnike, element koji sačinjava gotovo čitavo stanovništvo. Spominje vinogradarstvo na Poreštini, koje ne daje ploda već 12 godina pa predlaže, kao najbolje rješenje, hitnu izmjenu vrsta loze.
- br. 5 G.S. — C.D.F. Kršan, 27. X 65.
Susanni govori o svom teškom ekonomskom položaju zbog suše, koja je dugo trajala.
- br. 6 G.S. — C.D.F. Kršan, 22. II 65.
- br. 7 G.S. — C.D.F. Kršan, 15. III 66.
- br. 8 G.S. — C.D.F. Kršan, zadnji dan mesopusta 1866.
Susanni iznosi u pismu svoje opširno tumačenje o izgledu istarskog tla, odnosno unutrašnjosti zemlje.
- br. 9 G.S. — C.D.F. Kršan, Pepelnica 1866.
- br. 10 G.S. — C.D.F. Kršan, 10. IV 66.
- br. 11 G.S. — C.D.F. Kršan, 22. IV 66.
Susanni brani svoj stav u pogledu traženja slavenskog korijena u onim imenima, u kojima on zaista postoji i ne slaže se s De Franceschijevom »insinuacijom« na njegov račun.
S time u vezi moli da mu objasni etimologiju prezimena kao što su Modrušan, Otočan, Labinjak, Bošnjak i druga.
- br. 12 G.S. — C.D.F. Kršan, 23. IV 1866.
Susanni javlja De Franceschiju da je svećenik Lukac iz Labina, koji je ne imajući novaca za naplatu taksene marke na žalbi, napisao jednu veoma duhovitu satiru i dospio u zatvor.
- br. 13 G.S. — C.D.F. Kršan, uoči 1866.
Susanni piše o Ciotti, kojega je riječka trgovinska komora uputila kao zastupnika u Beč, o Austriji, koja je dala obećanje Italiji da neće plijeniti brodove onih zemalja s kojima bi se našla u ratu, ukoliko bi ove poštovala reciprocitet. Poziva

- Polesinija i De Franceschija k sebi u goste, zatim se osvrće na Koljevinu, ocjenjujući ništavnim njegovo pisanje o Istri.
- br. 14 G.S. — C.D.F. Kršan, 14. VIII 66.
- br. 15 G.S. — C.D.F. Kršan, 25. IX 66.
- Susanni je na frontu izgubio rođaka od 35 godina i njegova brata od 33 godine — kapetana u Meksiku.
- br. 16 G.S. — C.D.F. Kršan, 1. X 66.
- Susanni piše o Brsečanima koji su otkupili velike površine u Gorenjem Lugu i o Šušnjevičarima koji su rasipali svoju očevinu, te bi sada htjeli napasati stoku na prodanim livadama. Susanni obavještava De Franceschija da su mu prije 22—23 godine službeno obećali kako će se oformiti konzorcij za regulaciju voda u Čepiću. Čini mu se da je ta zamisao potekla od strane nekog inženjera za vrijeme francuske uprave. Iako su austrijski inženjeri bili zato da se mlinovi u Raši ukinu ili postave na rubove vode, ipak je državna administracija dozvolila da se sagrade mnogi novi mlinovi.
- br. 17 G.S. — C.D.F. Kršan, 21. XI 66.
- br. 18 G.S. — C.D.F. Kršan, 24. III 67.
- Susanni se slaže s reformama koje su nastupile nakon 1848. u vezi s feudalnim posjedima, ali izražava svoje žaljenje protiv sudaca neznalica, koji vode postupke o feudalnim predmetima. Zbog toga se obratio ministru Glaseru da poduzme enerģične mjere protiv nesposobnih sudaca.
- br. 19 G.S. — C.D.F. Kršan, 18. XI 67.
- br. 20 G.S. — C.D.F. Kršan, 9. XII 67.
- Susanni obavještava De Franceschija da je pisao Viduliću o mogućnosti gajenja duhana u Istri i o njegovoj — eventualno — kućnoj preradi. Susanni je uputio svoj nacrt u vidu jednog »podsjetnika«, koji bi regulirao odnose između proizvođača i države.
- br. 21 G.S. — C.D.F. ————— 27. XII 67.
- Susanni moli De Franceschija da mu javi, postoji li mjesto Kršan u Dalmaciji, Lici, Krbavi, Hercegovini, Bosni ili drugdje. U prilogu šalje izvadak iz novina s imenom: Ivan Carsana, Zadraniin, biskup iz Korčule, rođen 1720, umro 1800.
- br. 22 G.S. — C.D.F. Kršan, 22. I 68.
- Susanni se nada da će i istarska Pokrajinska vlada poduzeti slične mjere, kakve je Ministarstvo poljoprivrede učinilo za Korušku, u pogledu davanja novčanih potpora uzgajivačima stoke. U tom predmetu je S. napisao predstavku od 14 dvostrukih stranica, prvom ministru.
- br. 23 G.S. — C.D.F. ————— 22. II 68.
- br. 24 G.S. — C.D.F. ————— 3. II 68.
- br. 25 G.S. — C.D.F. — Mesopust 1868.
- Susanni je u aleksandrijskoj biblioteci prepisao neke kodekse Macrinoa, od kojih daje etimološka tumačenja naziva nekih mjesta u Istri i Primorju.

- br. 26 G.S. — C.D.F. — 7. XI 68.
 Susanni zahvaljuje De Franceschiju za kopiju ministarskog izvještaja o Čepićkom jezeru, pa govori o šumi koju su seljaci porušili 1826. ili 1827, o masovnom suđenju istih, koje se završilo rasprodajom zemljišta zamjoradnicima. Ti su se novi vlasnici morali obavezati da će se odreći svakog dijela zemljišta, koje bi bilo potrebno za proširenje kanala, projektiranog u zajedničkom, javnom interesu. Grimschitzu pripisuje glavnu krivnju što kasnije nije na tom planu učinjeno gotovo ništa. Kapetan Schwarz je obećao S. da će pretesti sva akta i izvući ono, što se odnosi na taj projekt. Susanni upućuje svoju optužbu Bachu što je uništio službene dokumente i rad na razgraničavanju crkvena posjeda. Navodi da je Scampicchio kupio za 5 soldi labinski statut iz 1330. godine.
- br. 27 G.S. — C.D.F. Kršan, 14. II 69.
 br. 28 G.S. — C.D.F. Kršan, 15. II 69.
 br. 29 G.S. — C.D.F. Kršan, 23. i 24. II 69.
 br. 30 G.S. — C.D.F. Kršan, 28. II 69.
 br. 31 G.S. — C.D.F. Kršan, 8. III 69.
 br. 32 G.S. — C.D.F. Kršan, 4. I 72.
 br. 33 G.S. — C.D.F. Graz, 12. VII 72.
 br. 34 G.S. — C.D.F. Kršan, 11. I 73.
 br. 35 G.S. — C.D.F. Kršan, 27. V 73.
 br. 36 G.S. — C.D.F. Kršan, 3. II 76.
 br. 37 G.S. — C.D.F. Kršan, 10. II 76.
 Susanni javlja De Franceschiju o mogućnosti kupnje najboljih konja iz Francuske. Vjeruje da bi sastavljače teksta za Jurinu i Franinu trebalo potražiti u Trstu, prvenstveno u svećeniku Jelušiću, Kastavcu i u njegovim dopisnicima s terena, zatim u Starihi iz Pićna, u svećenicima Mati Ujčiću, braći Bastian, katehetama u narodnim školama u Trstu. Susanni žali što dolazi do trvenja između dviju nacionalnosti u Istri i ne odobrava da se u talijanskim novinama piše o njima s tolikim omalovažavanjem.
- br. 38 G.S. — C.D.F. Kršan, 11. VIII 79.
 br. 39 G.S. — C.D.F. Labin, 14. II 80.
 br. 40 G.S. — C.D.F. Kršan, 12. IV 80.
 br. 41 G.S. — C.D.F. Kršan, 5. V 80.
 br. 42 G.S. — C.D.F. —————
 br. 43 G.S. — C.D.F. Labin, 14. VI 80.
 br. 44 G.S. — C.D.F. Kršan, 22. VI 80.
 br. 45 G.S. — C.D.F. Kršan, 22. VI 80.
 Susanni ističe da Čepićani rade (na čelu im je svećenik kao inženjer) na regulaciji rijeke u Dolenjem Lugu. Novčano im je pomogao i Sabor. Susanni traži da se izglasa obavezni pokrajinski zakon radi izgradnje puta od Eržišća do Kršana, što je on obećao ljudima i pokrenuo u Saboru.

- br. 46 G.S. — C.D.F. Kršan, 28. VI 80.
 Susanni je ozlojađen na postupke Pokrajinskog sabora i na njegovu administraciju, koji donose odluke iz stranačke privrženosti ili iz ličnih obzira, dok se odnose indiferentno prema pravdi i svom autoritetu. Susanni smatra da pokrajina propada postepeno ekonomski i moralno.
- br. 47 G. Susanni:
- a) Izvještaj o dubini podzemnih izvornih voda koje bi se moglo crpsti pomoću strojeva
 - b) O buri
 - c) Pro memoria delegatima Pokrajinskog sabora koji bi se trebali uputiti u Gorenji Lug pod Učkom radi upoznavanja s bespravnom praksom koja je u toj latifundiji nastala na štetu vlasništva.
 - d) Kratki »katekizam« radi boljeg razumijevanja problema Gorenjeg Luga
 - e) Razlozi zbog kojih bi trebalo oformiti konzorcij vlasnika Gorenjeg Luga
 - f) Prednacrt zakona radi aktiviranja konzorcija vlasnika pašnjaka u latifundiji Gorenji Lug u Čepićkom jezeru.
 - g) Nacrt zakona konzorcija Gorenjeg Luga
 - h) Zapisnik o pregledu pašnjaka »Gorenji Lug« u Čepićkom jezeru, koji je izvršila komisija Pokrajinske vlade Istre 8. X 1866.
 - i) Tajna povijest Gorenjeg Luga.

Sv. XI

- br. 1 Gian Battista Cubich — Giovanni Antonio Canciani Krk, 1. V 1848.
 Kubić govori o kaotičnim prilikama i Adelmanu (podeštatu?) čijom pomoću drži koliko-toliko na uzdi »narod«. Uspostavljena je jedna dnevna veza za poštu s Rijekom. Kubić piše Cancianiju da je Krk ostao vezan za Istru, Lošinj se priključio Dalmaciji, a Cres »tende al repubblicano«.
- br. 2 G.B.C. — G.A.C. Krk, 9. XII 1848.
 Kubić iznosi svoje mišljenje o političkim prilikama u Italiji. Smatra da je slavenski elemenat postupio ispravno, da uspijeva dobro, jer njegovo korijenje raste pod suncem legitimnosti, te će, konsolidiravši se, ugušiti manje nacije koje se nalaze u njegovoj blizini.
- br. 3 Carlo De Franceschi — Giannantonio Canciani Rovinj, 25. II 1847.
 De Franceschi se želi što prije preseliti u Goricu, a odande u Italiju. Govori o neugodnostima koje su se desile posljednjih dana mesopusta, kada su mnoge osobe razotkrile dvojlično držanje, a on je bio svjedok svih zbivanja. Uz pomoć nekih Rovinjaca spriječio je najteže posljedice, jer je bio napušten

- od sudskih administratora, iako su neki od njih bili kompromitirani.
- br. 4 Michele Fachinetti — Giov. Antonio Canciani
Vižinada, 18. II 1848.
Fachinetti upućuje Cancianiju račune o primitku i izdatku novca za časopis »Strenna Istriana« iz 1848.
- br. 5 Michele Fachinetti — Giov. Antonio Canciani
Vižinada, 16. IV 1848.
Fachinetti ističe da treba gajiti slogu, mir, nacionalne osjećaje u trenutku njihove razjedinjenosti i dominacije nepismenog carniolskog klera. Smatra da bi se dio nezdrave tršćanske sredine i poturčio kada je u pitanju trgovina.
- br. 6 M. Fachinetti — G. A. Canciani
Vižinada, 27. IV 1849.
Fachinetti javlja Cancianiju pojedinosti o svom odazivu na saslušanje, koje je održano pred vojnom komisijom u Bujama, jer je bio optužen od strane svećenika za širenje republikanskih ideja u Vižinadi.
- br. 7 Pietro Kandler — G. A. Canciani ————— 7., 8. X 1845.
Kandler zahvaljuje Cancianiju za rukopise o pičanskim biskupima koje mu namjerava uputiti.
- br. 8 Pietro Kandler — G. A. Canciani ————— 15. XI 1845.
Kandler računa s Cancianijem i drugim Istranima u trenutku kada je već stvoren program za časopis »L'Istria«, koji će se uskoro pojaviti.
- br. 9 Pietro Kandler — G. A. Canciani Trst, 17. XI 1845.
Kandler je primio Cancianijev rukopis o pičanskoj biskupiji, a jedan od samog biskupa Piccardija — koji je primio putem Ljubljane — već posjeduje. Vjeruje da se malo rukopisa sačuvalo u toj biskupiji, naime, zna se pouzdano da su mnogi uništeni, i da je svojevremeno komesar Koch prikupljao građu po istarskim arhivima. Stoviše, od silne građe, koju je Koch sakupio u Poljskoj, Štajerskoj i Istri, ima svega nekoliko vrijednih listova. I Venecijanci su, da bi uništili tragove nekih upravnih prava općina, uništili istarske arhive »ad arte«.
- br. 10 P.K. — G.A.C. Trst, 30. XI 1845.
- br. 11 P.K. — G.A.C. Trst, 2. I 1846.
Kandler javlja Cancianiju da je predložen za kotar Buje, te se očekuje i pristanak države za njegovo definitivno imenovanje. Ujedno mu najavljuje i izlazak prvog broja časopisa »L'Istria«.
- br. 12 Petar Stanković — G. A. Canciani Barban, 28. IX 1839.
Stanković moli Cancianija da svom poznaniku iz Lošinja uputi dostavljena pitanja u vezi s maslinarstvom.
- br. 13 Petar Stanković — G. A. Canciani Barban, 16. XII 39.
Stanković je dao svoj kritički osvrt na tri pjesme i uputio Cancianiju na čitanje rukopis djela »Galateo Giaja«.

- br. 14 Tommasini Giacomo Filippo (biskup iz Novigrada)
 — Leone Allacio — Rim
 Patavij, Calendis Augusti 1634.
- br. 15 T.G.F. — L.A. Venecija, 3. I 1641.
- br. 16 T.G.F. — L.A. Venecija, 28. XII 1641.
- br. 17 T.G.F. — L.A. Novigrad, 8. XII 1642.
- br. 18 T.G.F. — L.A. Padova (?), 4. IX 1643.
- br. 19 T.G.F. — L.A. Padova (?), 14. VIII 1644.
- br. 20 i 21 — dva neidentificirana pisma.